

ŽEMAITUKŲ ARKLIŲ AUGINTOJŲ ASOCIACIJA
LSMU GYVULININKYSTĖS INSTITUTAS

ŽEMAITUKŲ VEISLĖS ARKLIŲ
SELEKCIINĖ PROGRAMA
2019–2024 metams

Baisogala, 2019

Programą parengė:

Alma RAČKAUSKAITĖ
LSMU Gyvulininkystės instituto
Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių apsaugos koordinavimo centro vyresnioji specialistė

dr. Rūta ŠVEISTIENĖ
LSMU Gyvulininkystės instituto
Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių apsaugos koordinavimo centro vadovė

Programos rengimo klausimais konsultavo:

Saulutė ČEPAITIENĖ

Programa atnaujinta atsižvelgiant į EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTĄ (ES) 2016/1012 2016 m. birželio 8 d. dėl zootechninių ir genealoginių reikalavimų, taikomų grynaveislių veislinių gyvūnų ir hibridinių veislinių kiaulių veisimui, prekybai jais bei jų genetinės medžiagos produktais ir jų įvežimui į Sąjungą, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) Nr. 652/2014, Tarybos direktyvos 89/608/EEB ir 90/425/EEB beipanaikinami tam tikri gyvūnų veisimo srities aktai („Gyvūnų veisimo reglamentas“). Žemaitukų veislės arklių selekcinės programos atnaujinimo principai svarstyti ir priimti 2019 m. sausio 24 d. Žemaitukų arklių augintojų asociacijos Tarybos narių susirinkime protokolo Nr. 2019-1 (Priedas Nr. 4) bei 2019 m. liepos 09 d. Žemaitukų arklių augintojų asociacijos išplėstinio Tarybos susirinkime protokolo Nr. 2019-3 (Priedas Nr. 5).

©Žemaitukų arklių augintojų asociacija, 2019
©LSMU Gyvulininkystės institutas, 2019

TURINYS

APIE VEISLĘ.....	4
BENDROSIOS NUOSTATOS.....	6
ŽEMAITUKŲ VEISLĖS ARKLIŲ KILMĖS KNYGA, ARKLIŲ REGISTRACIJOS TVARKA, KILMĖS PATIKRINIMAS.....	7
ANKSTESNIO SELEKCIINIO DARBO ANALIZĖ.....	8
POPULIACIJOS BŪKLĖ.....	8
ERŽILŲ PANAUDOJIMAS.....	10
GIMININGAS VEISIMAS.....	13
ŽEMAITUKŲ VEISLĖS ARKLIŲ VERTINIMŲ VYKDYMAS.....	14
VERTINIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	15
Kilmė.....	15
Eksterjero vertinimas.....	15
Tipingumas.....	17
Kūno matmenys.....	18
Kūno matų vertinimas.....	20
Charakterio savybės.....	20
Bendras judesių vertinimas.....	21
Vertinimas pagal palikuonių kokybę.....	22
SELEKCIINĖS PROGRAMOS 2019 – 2024 METAMS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	23
REKOMENDACIJOS VEISĖJAMS IR AUGINTOJAMS.....	24
REKOMENDUOJAMAS ERŽILŲ IR KUMELIŲ PARINKIMO KERGIMUI PLANAS.....	27
LIETUVOS SUNKIŲJŲ, STAMBIŲJŲ ŽEMAITUKŲ IR ŽEMAITUKŲ VEISLIŲ ARKLIŲ VERTINIMO TAISYKLĖS.....	40

IŽANGA

Žemaitukai – tai neįkainojamas arklinėkystės genetinis fondas, Lietuvos istorijos ir kultūros dalis. Ši veislė oficialiai pripažinta saugoma. Veislės išsaugojimas susideda iš: selekcijos kriterijų ir principų sukūrimo ir vykdymo, genealoginės struktūros suformavimo, genetinės analizės ir kontrolės, apskaitos ir dokumentacijos darbinių savybių išbandymo, eksterjerinių, biologinių, ūkinių savybių tyrimų, augimo ir treniravimo sąlygų sudarymo, kergimo punktų, eržilų spermos bankų, veislės panaudojimo, veislės propagavimo ir rėmimo (Macijauskienė, 2002).

Šiuo metu sėkmingu veislės atkūrimu ir populiarinimu rūpinasi Žemaitukų arklių augintojų asociacija, kurios pagrindinis tikslas – veislės išsaugojimas, veisimas ir populiarinimas. Ji įkurta 1997 metų balandžio 17 dieną Gyvulininkystės institute.

Žemaitukų veislės arklių selekcinė programa – tai būtina veislės išsaugojimo dalis, kuria yra numatomas veisimo tikslas/tiksiai bei uždaviniai. Ši selekcinė programa skirta žemaitukų veislės arklių veisėjams, augintojams, savininkams ir kitiems asmenims, prisidedantiems prie veislės išsaugojimo.

APIE VEISLĘ

Žemaitukai – tai viena seniausių pasaulio arklių veislių, turinti įspūdingą istoriją. Ši veislė net keletą kartų buvo labai arti išnykimo ribos. Dėka iniciatyvių ir rūpestingų žmonių žemaitukai išliko.

Žemaitukas (*Equus samogitarius*) pirmą kartą paminėtas 1615 m. lotynų kalba išleistame J. Łasickio traktate *Apie žemaičių, kitų sarmatų bei netikrų krikščionių dievus (De diis Samagitarum caeterorumque Sarmatarum et falsorum Christianorum, 1615*, lietuvių kalba išleista 1969). Iki XIX amžiaus vidurio žemaitukai buvo plačiai paplitę. Po Pirmojo pasaulinio karo išliko tik pavieniai arkliai. 1922 m. Plungės dvare įsteigtas žemaitukų veislės arklių valstybinis žirgynas, kuris 1934 m. buvo perkeltas į Gruzdžius. 1944 m. atsitraukdami vokiečiai išsivarė visus arklius. Veislė buvo pradėta atkurti 1948 m. Žemaitukus po Antrojo pasaulinio karo veisė Vilniaus valstybinis žirgynas. Nuo 1959 m. Vilniaus žirgyne panaudojant tipingiausias žemaitukų stambaus tipo kumeles ir žemaitukų veislės eržilą Erelį 3 buvo pradėtas atkurti senojo tipo žemaitukas. Per 10 metų buvo gauta apie 50 palikuonių, savo tipu bei išsivystymu labai panašių į Erelį 3. Ilgo ir kantraus selekcinio darbo dėka buvo atkurtas senojo tipo žemaitukas. Tolimesniame veisime buvo panaudotas artimas giminingas poravimas. Tokiu būdu buvo suformuota tipinga žemaitukų arklių grupė ir išvesta nauja Erelio 3 linija. Siekiant išvengti labai artimo giminingo veisimo, veislės genealogijos praplėtimui buvo įvežti du eržilai: vienas iš Lenkijos – Konik Polsky veislės, o kitas iš Estijos – vietinės veislės. Iš Lenkijos atvežti eržilai gerų rezultatų nedavė, tačiau Estijos vietinės veislės eržilas tapo Astūro linijos pradininku. Šiame darbe daugiausia pastangų įdėjo buvęs Vilniaus valstybinio žirgyno direktorius P. Dagys, vyriausiasis žirgyno zootechnikas V. Orentas ir veislininkystės stočių valdybos arklinėkystės skyriaus vedėjas B. Puidokas. 1973 m. žirgyne buvo 4 žemaitukų veislės eržilai ir 9 žemaitukų veislės kumelės. Žirgininkystės specialistai siūlė išplėsti žemaitukų auginimą Vilniaus valstybiniame žirgyne, sukomplektuojant bent 10–15 kumelių bandą, veisti jas grynuoju veisimu, propaguoti žemaituko panaudojimą sportui, poilsiui, turizmui, žaidynėms.

Vėliau prof. J. S. Šveiščiui pasiūlius ir Žemės ūkio ministerijai pritarus buvo įkurtos keturios dukterinės žemaitukų bandos Molėtų, Kėdainių, Anykščių ir Radviliškio rajonuose. 1990 m. pertvarkų metu dukterinės bandos sunyko.

Pasikeitus ekonominėms sąlygoms ir požiūriui į žemaitukų veislės arklius Vilniaus žirgynas nepajėgė vienas išsaugoti žemaitukų. Todėl, be Vilniaus žirgyne esančios žemaitukų bandos (14 kumelių ir 5 eržilų), 1994 m. iš 8 kumelių ir 2 eržilų sudaryta veislinių Žemaitukų banda Lietuvos gyvulininkystės institute. Šie arkliai buvo surasti ir nupirkti įvairiose Lietuvos vietovėse, tačiau kilę jie iš Vilniaus žirgyno Žemaitukų bandos (Šveistys, 1997). Siekiant atkurti veislę ir išvengti labai artimo giminingo poravimo buvo pradėtos formuoti trys naujos eržilų linijos. Saugant žemaitukų arklių veislę, naudojami du veisimo metodai: grynasis veisimas uždarytų populiacijų metodu, ir įterpiamasis kryžminimas naujų linijų kūrimui. Turimos dvi linijos – Erelio 3 ir Astūro 634 – buvo išskaidytos į genealogines linijas ir veisiamos grynuoju veisimu. Po keletą kumelių buvo atrinkta poravimui su parinktais stambiujų žemaitukų, arabų ir estų vietinės veislės eržilais, siekiant gauti naujų linijų pradininkus. Šiuo metu yra atrinkti ir įvertinti naujų linijų pradininkai bei jų palikuonys, kurių prieauglis įvertinamas ir atrenkamas tolimesniam veisimui, tęsiant naujų eržilų linijų formavimą. Taip gautos trys kuriamos žemaitukų veislės eržilų linijos – Saturno, Arabų ir Torgel.

Žemaitukų veislėje yra išlikusios penkios kumelių šeimos: Kaštankės 0399, Mirtos, Žibutės, Arabės 400 ir Tulpės 411. Gausiausia yra Kaštankės 0399 šeima, kurios sudaro 59 % visų kumelių, Tulpės 411 ir Žibutės šeimos sudaro po 13 %, o negausiausios yra Arabės ir Mirtos šeimos, kurių kumelės bendrai sudaro 15 % visų kumelių.

Eržilų linijų ir kumelių šeimų genealoginiai medžiai pateikiami priede Nr. 1.

Labiausiai

pageidaujami vidutiniai žemaitukų kūno matavimai: eržilų aukštis ties gogu 133–141 cm, krūtinės apimtis 169–178 cm, plaštakos apimtis 18–19 cm; kumelių aukštis ties gogu 131–139 cm, krūtinės apimtis 166–174 cm, plaštakos apimtis 17–18 cm. Vyrauja bėra, juoda, juodbėra ir tamsiai sarta spalvos. Žemaitukai yra universalus darbingumo poni klasės arkliai. (Garbačauskaitė, 1998).

Žemaitukų veislės tyrinėtojai dažniausiai mini tokius teigiamus žemaitukų bruožus: atsparumą ligoms, išsvermingumą, nereiklumą pašarui, tvirtumą, greitumą, energingumą, vislumą, ilgaamžiškumą, stiprias kojas, gerą risčią, harmoningą kūno sudėjimą. Kaip neigiamus požymius jie pabrėžia mažą ūgį ir vėlyvą subrendimą (Garbačauskaitė, 1998; Urusovas, 1988; Mockus, 1927; Petraitis, 1948; Žebenka, 1934).

Dabar žemaitukų veislės arkliai minimi vis dažniau, vis daugiau jų startuoja įvairaus tipo ir lygio varžybose, dalyvauja žygiuose. Žemaitukai yra apibūdinami kaip ypač universalūs žirgai, išbandomi daugelyje žirginio sporto šakų, tinkantys joti vaikams, laisvalaikio praleidimui, turizmo plėtojimui, darbui ūkyje, ypač sparčiai populiarėjančiame gydyme su žirgais – hipoterapijoje. Veislė populiarėja ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio šalyse.

BENDROSIOS NUOSTATOS

Lietuvos Respublika 1992 m. birželio 5 d. Rio de Žaneire pasirašė Biologinės įvairovės konvenciją, kurią 1995 m. ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas. Įgyvendinant Biologinės įvairovės konvenciją Lietuva jos nuostatas integravo į nacionalinius teisės aktus. Pagal šios konvencijos 8 straipsnio (išlaikymas in – situ) k punktą kiekviena susitariančioji šalis, kiek tai įmanoma ir tikslinga, rengia ir įgyvendina reikiamas teises normas ir / arba kitus reglamentuojančius nuostatus į pavojų patekusioms rūšims ir populiacijoms išsaugoti.

1995 m. Vidurio ir Rytų Europos šalių FAO misijos konferencijoje žemaitukų arklių veislė (kartu su kitomis senosiomis Lietuvos veislėmis) buvo pripažinta saugotina tarptautiniu mastu ir įtraukta į Pasaulio žemės ūkio gyvūnų įvairovės duomenų banką, įsteigtą prie FAO. Pagrindiniai žemaitukų saugojimo principai buvo apibrėžti 1996 m. parengtoje Lietuvos žemės ūkio gyvūnų veislių išsaugojimo programoje.

1997 metais buvo įkurta Žemaitukų arklių augintojų asociacija (ŽAAA), kuri yra savanoriška, savarankiška, ne pelno siekianti organizacija, jungianti fizinius ir juridinius asmenis, auginančius žemaitukų veislės arklius bei šios srities specialistus. 2001 metais Žemaitukų arklių augintojų asociacija Žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 100 buvo pripažinta veislininkystės institucija. Žemaitukų arklių augintojų asociacija vadovaujasi kilmės knygų vedimo tvarka, nustatyta Lietuvos Respublikos gyvulių veislininkystės įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais arklių veisimą, tapatybės nustatymą, registravimą, veislinės vertės nustatymą ir kilmės knygų tvarkymą.

Žemaitukų arklių augintojų asociacijos selekcinė programa, apimanti žemaitukų veislės arklių **atkūrimą ir saugojimą**, vykdoma nuo 2004 metų paruoštą ir kas 5 metai atnaujinamą selekcinę programą. Iki 2019 metų ŽAAA dirbo pagal 2016 metais atnaujintą „Žemaitukų veislės arklių selekcinę programą 2016 – 2021 metams“. Dėl įsigaliojusio naujojo EU reglamento nuostatų taikymo žemaitukų selekcinės programos pagrindinės nuostatos buvo peržiūretos ir teikiamos nauja redakcija įtraukiant apibrėžtą selekcinės programos vykdymo teritoriją, kilmės knygų vedimo naują redakciją, atsakingų darbuotojų už selekcinės programos vykdymą ir Kilmės knygos vedimą skyrimą.

Asociacijos tarybos sprendimu nutarta, kad žemaitukų selekcinė programa vykdoma Lietuvos Respublikos teritorijoje, už selekcinės programos vykdymą ir Kilmės knygos vedimą atsakingas yra etatinis ŽAAA darbuotojas - veislininkystės apskaitos administratorius.

Nuo 2002 iki 2019 metų Žemaitukų veislės arklių vertinimo tvarka, vykdymas ir metodai buvo reglamentuoti Valstybinės gyvulių veislininkystės priežiūros tarnybos prie Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijos (VGVPT) viršininko įsakymu „Dėl Lietuvos sunkiųjų, stambiųjų žemaitukų ir žemaitukų arklių vertinimo taisyklių“ (2002 m. kovo 7 d. Nr. 8). Nuo 2019 m. nustojus galioti visiems VGVPT įsakymams ŽAAA 2019 m. sausio 24 d. asociacijos tarybos posėdžio metu siekiant išlaikyti duomenų kaupimo vienodumą ir tęstinumą buvo nutarta palikti senąją žemaitukų vertinimo metodiką papildant žemaitukų darbingumo varžybų-bandymus papildomai įtraukiant ištvėrimo jėgą ir važinėjimą, bei trikovės rungtį priklausomai nuo žirgų paruošimo lygio. Vertinimo taisyklės pridedamos (Priedas Nr. 2).

Žemaitukų veislės eržių genetinė medžiaga yra kaupiama pagal Lietuvos ūkinių gyvūnų genetinių išteklių saugojimo programą dviejuose genų bankuose t. y. Lietuvos žirgyne ir LSMU Gyvulininkystės institute. Šiuo metu šios institucijos genetinę medžiagą gali naudoti savo bandos viduje. Tačiau esant poreikavimui ir teikiant rinkai žemaitukų veislės arklių genetinę medžiagą (sperma embrionai, kiaušialąstės) asociacija numato išduoti tos genetinės medžiagos zootechninius sertifikatus. Aukščiau išvardintos institucijos galės kreiptis į asociaciją dėl genetinės medžiagos zootechninių sertifikatų išdavimo. Sertifikatai bus išduodami jeigu besikreipiančioji institucija pateiks visus dokumentus leidžiančius genetinės medžiagos kaupimą ir platinimą pagal galiojančius teisės aktus bei genetinės medžiagos donorų kilmę patvirtinančius dokumentus.

Esant poreikiui asociacija pasilieka teisę plėsti žemaitukų selekcinės programos vykdymo teritoriją už Lietuvos ribų, tam numatant atskiras taisykles žirgų registravimo ir įrašymo į žemaitukų

veislės registrą. Žirgai galės būti pripažįstami grynaveisliais tik pagal pasirašytą bendradarbiavimo sutartį su besikreipiančia šalimi.

ŽEMAITUKŲ VEISLĖS ARKLIŲ KILMĖS KNYGA, ARKLIŲ REGISTRACIJOS TVARKA, KILMĖS PATIKRINIMAS

Išlikusi pirmoji kilmės knyga „Lietuvos Respublikos veislinių arklių valstybinė kilmės knyga“, į kurią buvo įtraukti žemaitukų veislės arkliai, išleista 1948 m., o 1959 m. išleista „Žemaičių veislės arklių valstybinė kilmės knyga“. 1996 m. išleista paskutinė Lietuvos Respublikos Žemės ūkio ministerijos leidžiama kilmės knyga ir nuo tada kilmės knygos leidimą pavesta vykdyti arklių augintojų asociacijoms.

Žemaitukų veislės arklių kilmės knygą tvarko Žemaitukų arklių augintojų asociacija VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro informacinės sistemos duomenų bazėje. Veislinių arklių kilmės knygų vedimo tvarka parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos gyvulių veislininkystės įstatymu, kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais arklių veisimą, tapatybės nustatymą, registravimą, veislinės vertės nustatymą ir kilmės knygų tvarkymą.

Arklio veisėjas yra atsakingas už pirminių duomenų teisingumą. Pripažintų veislininkystės institucijų atsakingi asmenys, turintys suteiktą ŽŪIKVC prisijungimo prieigą, turi teisę koreguoti, pakeisti duomenis, suvesti arklių vertinimo duomenis ir ekspertų–vertintojų komisijos sprendimo pagrindu įrašyti arklį į tam tikrą kilmės knygos skyrių. Į kilmės knygą arkliai įrašomi augintojui pateikus raštišką prašymą įtraukti arklį į Kilmės knygą. Kergimo pažymėjimas yra būtinas norit žirgą įtraukti į duomenų bazę ir įrašyti į KK.

Žemaitukų veislės arklių kilmės knygą sudaro pagrindinis ir papildomas skyriai

Pagrindinis skyrius suskirstytas į šuos poskyrius:

- *eržilų pirmas pagrindinis*- įrašomi elito klasės grynaveisliai eržilai;
- *eržilų antras pagrindinis* – įrašomi I klasės grynaveisliai eržilai ir kuriamų linijų elito klasės eržilai mišrūnai, gauti panaudojant grynaveisles žemaitukų kumeles ir į selekcinę programą įtrauktus licencijuotus eržilus;

- *eržilų trečias pagrindinis* – įrašomas eržilų prieauglis, nevertinti eržilai, vertinti bet nelicencijuoti veisimui grynaveisliai eržilai, nuo nelicencijuotų eržilų gautas prieauglis, kuriamų linijų mišrūnai eržilai, gauti panaudojant grynaveisles žemaitukų kumeles ir į selekcinę programą įtrauktus licencijuotus eržilus;

- *kumelių pirmas pagrindinis* – įrašomos elito klasės grynaveislės kumelės;
- *kumelių antras pagrindinis*– įrašomos I klasės grynaveislės kumelės arba Elito klasės mišrūnės kumelės, gautos panaudojant žemaitukų grynaveisles kumeles ir į selekcinę programą įtrauktus licencijuotus eržilus;

- *kumelių trečias pagrindinis*– įrašomos II klasės grynaveislės kumelės arba mišrūnės kumelės, gautos panaudojant žemaitukų grynaveisles kumeles ir į selekcinę programą įtrauktus licencijuotus eržilus;

- *kumelių ketvirtas pagrindinis* – įrašomas kumelių prieauglis, nevertintos ar mažiau nei II klasės balų surinkusios grynaveislės kumelės ar mišrūnės kumelės, gautos panaudojant žemaitukų grynaveisles kumeles ir į selekcinę programą įtrauktus licencijuotus eržilus.

- Papildomas skyrius - įrašomi žemaitukų veislei tipingi mišrūnai, kurių motina –žemaitukė kumelė iš pagrindinio KK skyriaus, tėvas – stambiųjų žemaitukų, Estijos vietinių ar arabų veislės. Į pagrindinį KK skyrių gali patekti žemaitukų veislei tipingas palikuonis, kurio motina yra įtraukta į P skyrių, o tėvas – grynaveislis žemaitukas, įtrauktas į eržilų pirmą arba antrą pagrindinius skyrius.

Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga papildoma nuolat.

Arklių registracija būtina siekiant sėkmingai vykdyti arklių veislininkystę. Sukergus kumelę yra pildomas kumelės kergimo pažymėjimas. Jį pildo eržilo savininkas ir išduoda kumelės savininkui. Pažymėjime nurodoma kumelės vardas, veislė, registro (KK) Nr., kumelės savininkas, eržilo vardas, veislė, registro Nr., eržilo savininkas, visos kergimo datos. Jeigu kumelė buvo kergiama nekontroliuojamu kergimu, įrašoma eržilo paleidimo į bandą ir išėmimo iš bandos datos.

Gimus kumeliukui, kumelės savininkas per 7 dienas užpildo kumeliukų atsivedimo liudijimą ir kumeliukas paženklinamas mikroschema. Išryškėjus žymėms, bet ne vėliau kaip per 11 mėn. nuo atvedimo datos (arba prieš kumeliuko perkėlimą į kitą laikymo vietą) kumeliuko savininkas kreipiasi į paslaugų teikėją dėl AŽ1 formos užpildymo.

Visi arklinių šeimos gyvūnai, atvesti iki 2009 m. birželio 31 d. ir kuriems pasai buvo išduoti po 2009 m. gruodžio 31 d., turi būti paženklinami mikroschemomis.

Pasikeitus arklio savininkui yra pildoma GŽ – 2 forma (Pranešimas apie ūkinių gyvūnų perkėlimą ir kaitą). Arkliui kritus, pasas privalo būti gražinamas VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrui.

Arklių kilmės patikrinimas atliekamas visiems vertinamiems eržilams, įrašomiems į kilmės knygą ir 5 proc. kiekvienais metais gimusių kumeliukų Kilmės patikrinimo testai taip pat atliekami ginčytiniais atvejais siekiant identifikuoti arklius. Kilmės nustatymui naudojamas kraujo grupių analizės metodas (nustatomos kraujo grupės hemolizės ir agliutinacijos reakcijos, elektroforezės būdu nustatoma kraujo serumo baltymų ir fermentų ypatumai) (Boveinienė, Jatkauskienė ir Juras, 2000) ir/arba DNR tyrimu. Tyrimams imamas kraujas arba arklio šeriai. Kraujo tyrimui į laboratoriją reikia pristatyti 1 kraujo mėginį su konservantu. Jei tiriama arklio abiejų tėvų / vieno iš tėvų kilmė prieš tai nebuvo tirta, reikia pristatyti ir abiejų tėvų / vieno iš jų kraujo mėginius su konservantu.

ANKSTESNIO SELEKCIŲ DARBO ANALIZĖ

Rengiant šią žemaitukų veislės arklių selekcinę programą selekcinio darbo analizei buvo panaudoti VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro Arklių veislininkystės informacinėje sistemoje skelbiami duomenys, taip pat naudotasi Žemaitukų veislės arklių kilmės knygomis (1948–2014), kasmet vykdomų arklių vertinimo rezultatų duomenimis bei kitais Žemaitukų arklių augintojų asociacijos tvarkomais dokumentais ir ataskaitomis.

POPULIACIJOS BŪKLĖ

Populiacijos dydis ir struktūra yra pagrindiniai rodikliai, apibūdinantys veislės būklę.

1 lentelė. Žemaitukų veislės arklių populiacijos kitimas

Metai	Veisliniai eržilai	Veisimui panaudoti eržilai	Veislinės kumelės	Veisimui panaudotos kumelės	Visa populiacija	Populiacijos efektyvumo rodiklis
2008	40	26	135	56	340	71
2009	44	26	137	53	392	70
2010	54	23	155	48	440	62
2011	58	31	183	67	505	85
2012	63	32	206	70	536	88
2013	65	30	231	70	611	84
2014	58	35	239	66	652	91
2015	57	33	257	56	684	85
2016	60	33	285	54	708	83
2017	66	31	302	63	740	83
2018	70	44	311	79	781	113

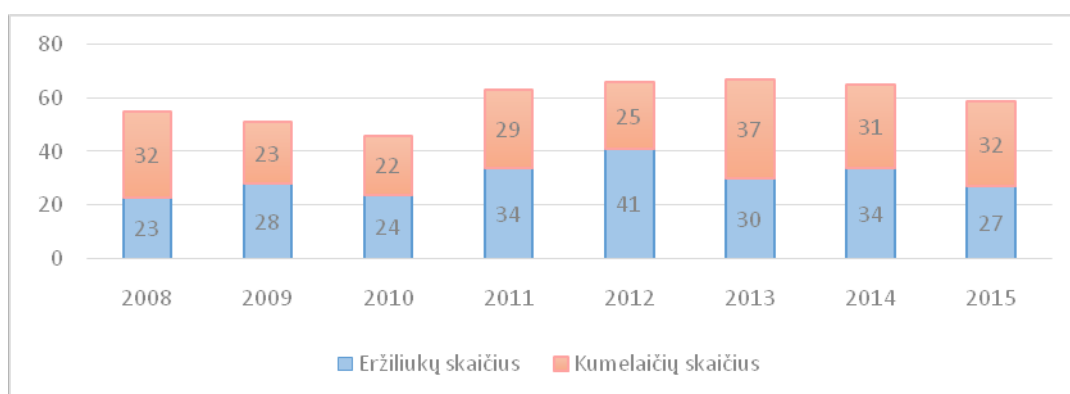
Pirmoje lentelėje pateikiamas visos žemaitukų veislės arklių populiacijos dydis atskirais metais, veislinių eržilų ir kumelių skaičius, kiek iš jų buvo panaudota veisimui bei populiacijos būklė. Kaip matome, nuo 2013 metų žemaitukų veislės arklių populiacija nuosekliai didėjo, taip pat buvo išaugęs eržilų panaudojimas. Tačiau atvestų kumeliukų skaičius yra labai mažas lyginant su

veisimui tinkamų kumelių skaičiumi. Nuo 2008 metų kumelių panaudojimas sumažėjo beveik dvigubai, 2014 metais veisimui buvo panaudotas 41 % kumelių, o 2015 metais – 23 %

Žemaitukų veislės arklių populiacijos pažeidžiamumo būklė apskaičiuota pagal populiacijos efektyvumo rodiklį (N_e), kuris priklauso nuo veisimui naudojamų kumelių ir eržilų santykio. Šis rodiklis apskaičiuojamas pagal formulę: $N_e = 4N_mN_f / (N_m + N_f)$, kur N_m – veisiamų eržilų skaičius, N_f – veislinių kumelių skaičius (Wright, 1931). Remiantis efektyviu populiacijos skaičiumi, siūlomos tokios rizikos būsenos kategorijos: pavojaus, kur $N_e < 50$, pažeidžiama, kur $N_e < 100$, ir gera, kur $N_e < 200$ (Maijala, 1999). 2002 metais žemaitukų populiacijos efektyvumo rodiklis buvo 55 (Šveistienė R., 2002). Žemaitukų veislės arklių populiacija jau kurį laiką yra pažeidžiamos būklės, tačiau populiacijos efektyvumo rodiklis nuo 2010 metų laikosi kur kas aukštesnis.

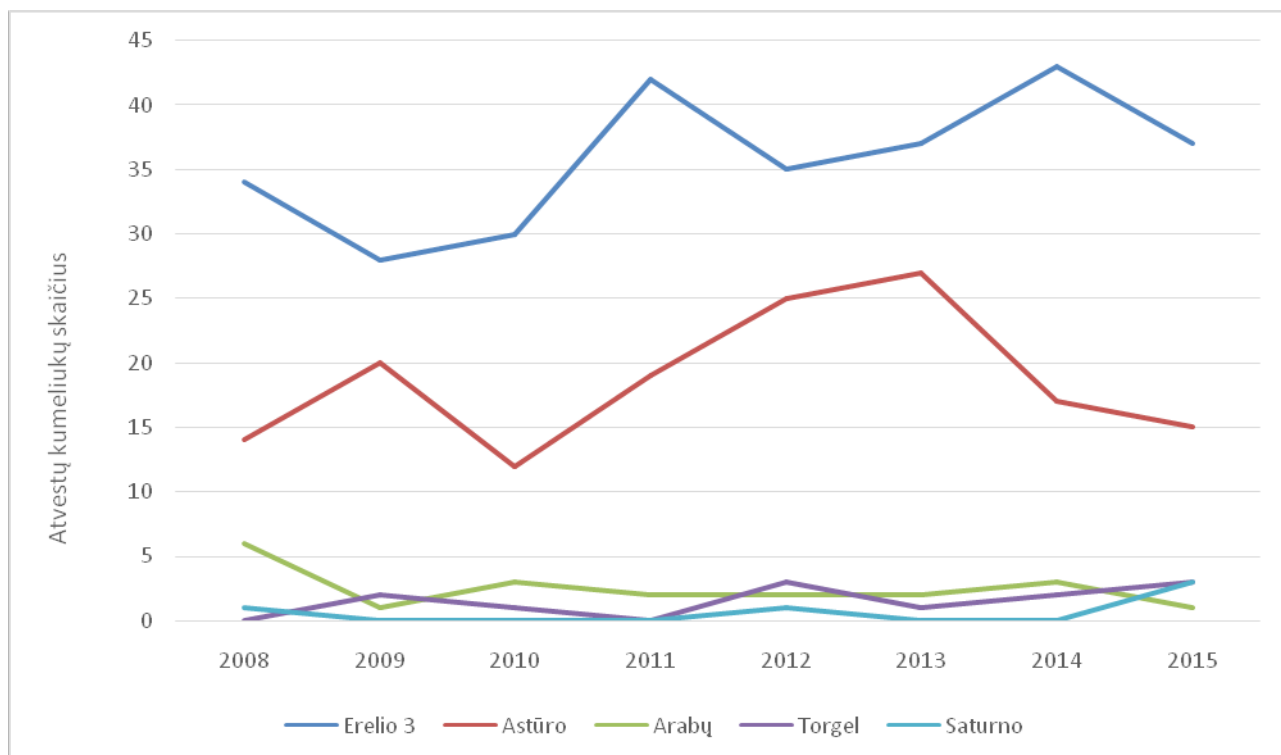
2 lentelė. Nuo 2008 metų atvestas priauglis

Metai	Atvestų kumelių skaičius			Negyvi
	grynaveisliai	mišrūnai	iš viso	
2008	55	1	56	7
2009	51	2	53	4
2010	46	2	48	4
2011	63	3	67	8
2012	66	4	70	4
2013	67	3	70	3
2014	65	1	66	3
2015	59	1	60	3

1 pav. Atvesto grynavaislio priauglio pasiskirstymas pagal lytį per pastaruosius aštuonerius metus

Nuo 2010 iki 2013 m. atvedamų kumelių skaičius padidėjo 31 %, tačiau nuo 2013 m. šis skaičius sumažėjo 12 %. Atvestų mišrūnų skaičius nėra didelis ir nesiekia 6 % viso atvedamo priauglio per metus. 2015 m. buvo atvesta 60 kumelių, iš kurių grynaveislių yra 98 %, 1 mišrūnas, 2 grynaveisliai eržiliukai ir 1 grynaveislė kumelaitė kritė. Nuo 2008 m. daugiausia negyvų palikuonių priskaičiuojama 2008 m. (12,5 %) ir 2011 metais (12 %). Per tuos metus kritęs vienas mišrūnas, o likusieji – grynaveisliai. Pagal lytį palikuonių pusiausvyra kasmet kinta, tačiau bendras atvestų palikuonių skaičius nuo 2008 iki 2015 m. eržiliukų šiek tiek viršija kumelaičių: eržiliukų iš viso buvo 241, o kumelaičių – 231.

2 pav. Žemaitukų veislės arklių atvesto grynavaislio prieauglio pasiskirstymas pagal linijas

Skaitlingiausia pagal palikuonių skaičių išlieka Erelis 3 linija, kuriai priklauso 60,6 % visų per pastaruosius aštuonerius metus atvestų grynavaislių kumeliukų. Mažiau skaitlingos yra kuriamos linijos, kai kuriais metais iš jų negaunama jokių grynavaislio prieauglio. Nuo 2008 m. Saturno linija pasipildė tik 5 grynavaisliais kumeliukais, Torgel – 12, Arabų – 20.

Žemaitukų arklių augintojai nuo 2004 m. gali dalyvauti Retų veislių gyvulių ir paukščių programoje pagal Agrarinės aplinkosaugos priemonę. Išmokos pagal atskirus programavimo metus įvairavo nuo 191 iki 200 eurų už SGV. Šį finansavimą sudaro 20 % Lietuvos valstybės biudžeto ir 80 % ES lėšos.

3 lentelė. Retų veislių programoje dalyvaujančių žemaitukų arklių augintojų ir jų deklaruotų arklių skaičiai. (Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos duomenys)

Veislė	2012		2013		2014	
	paramos gavėjų sk.	gyvulių sk.	paramos gavėjų sk.	gyvulių sk.	paramos gavėjų sk.	gyvulių sk.
Žemaitukų veislės arkliai	67	317	74	354	72	350

Privatūs žemaitukų veislės arklių augintojai laiko apie 78 % visos populiacijos. LR Žemės ūkio ministerija remia dviejų valstybinių žemaitukų veislės arklių selekcinį branduolių palaikymą. Selekcinių branduolių funkciją atlieka Lietuvos žirgynas ir Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės institutas. Vilniaus žirgynė auginamų žemaitukų dalis lyginat su visa populiacija yra 16 %, LSMU GI – 6 %. Todėl privačių žemaitukų arklių augintojų indėlis yra labai svarbus atliekant veislės saugojimo darbą.

ERŽILŲ PANAUDOJIMAS

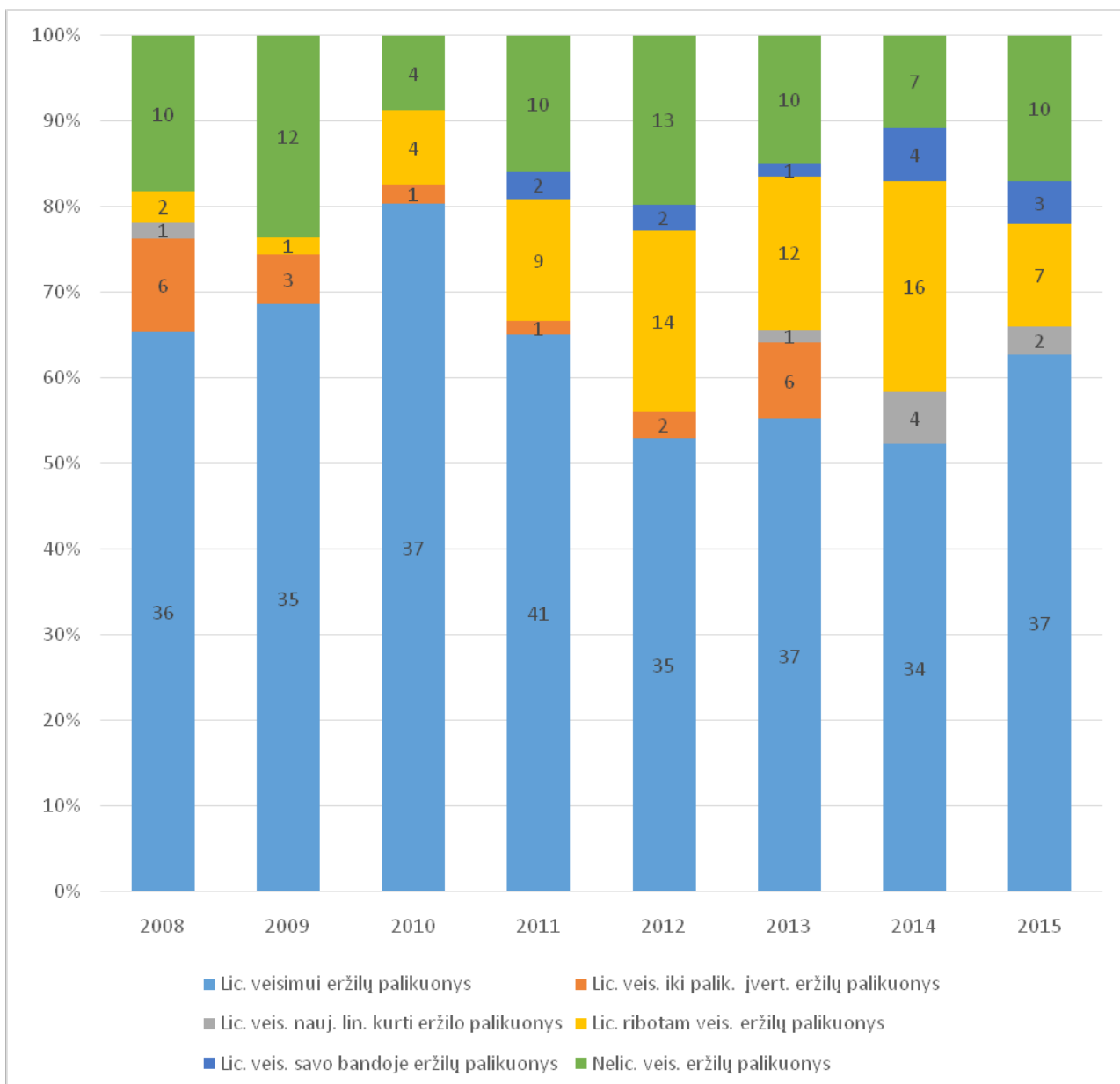
Sėkmingam veislininkystės darbui ypač svarbus yra porų parinkimo darbas. Žinant veisimo tikslą, tam tikrai kumelei galima parinkti tam tikrą tinkamą eržilą. Veisimui yra tinkami tik licencijuoti eržilai. Veisėjai naudodami vertintus ir nelicencijuotus eržilus ar net nevertintus daro didelę žalą populiacijos veislinės vertės gerinimui.

1 lentelė. Licencijuotų ir nelicencijuotų eržilų panaudojimas nuo 2008 m. (grynaveislis prieauglis)

Eržilas	Licencijavimas	Palikuonių skaičius								
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Iš viso
ADONIS	LIC.	1	2		1		1	1	1	7
AIDAS	LIC.	2	2	1		1		1		7
AITVARAS	LIC.	2	4	4	1	4		1		16
ALMIS	LIC.							1	1	2
ALTAS	LIC.	1	1	3	3			2		10
AMŪRAS	LIC.				1					1
ARDAS	LIC.				2	4	1	1	4	12
ČIPŠAS	LIC.	1	1	1	2	1	1	2	2	11
KALNIS	LIC.			1	1			2	2	6
KARDAS	LIC.					3	2	3		8
KEDRAS	LIC.	6	6	2	5	2	5	1		27
KIKIRIS	LIC.							1		1
KLARIJONAS	LIC.	1	4	2	3		2	1	4	17
KOLIBRIS	LIC.					3	10		2	15
KOMPOSAS	LIC.				1	2	5	2	2	12
KONKURENTAS	LIC.								2	2
KORYS	LIC.		1			1		1	1	4
KOSMOSAS	LIC.	5	4	2	5	1			2	19
KUBAS	LIC.								1	1
KURŠIS	LIC.	3	1	3			1			8
PATRIMPAS	LIC.	5	1	3	1		1	3		14
PERSIKAS	LIC.					1	1	1		3
PIKIS	LIC.	1	1	1					1	4
POLIARIS	LIC.				1	1	3	1		6
PŪKŠIS	LIC.	2	1	6	3	1		5	4	22
TALISMANAS	LIC.		2	4	2				2	10
TARANAS	LIC.			2	3				1	6
TIRAŽAS	LIC.					3	2			5
TRIMITAS	LIC.								1	1
UOSIS	LIC.	4	1		2	1	1		2	11
URANAS	LIC.					2	1	3		6
ŽAIBAS	LIC.	2	3		3	4		1	2	15
ŽALVARIS	LIC.			2	1					3
KARATAS	LIC. IKI PALIK. VERT.	5	2		1	1	5			14
KAUKAS	LIC. IKI PALIK. VERT.	1	1	1		1	1			5
TAIFŪNAS	LIC. NAUJ. LIN.	1					1	4	2	8
KALMANAS	LIC. RIBOT. VEIS.							1		1
KELMAS	LIC. RIBOT. VEIS.				2					2
KRESNIS	LIC. RIBOT. VEIS.						2	1		3
KRIVIS	LIC. RIBOT. VEIS.			2				2		4
SPARTAKAS	LIC. RIBOT. VEIS.					4	1	5	1	11
TIGRAS	LIC. RIBOT. VEIS.	1			1	2	1			5
TINKLAS	LIC. RIBOT. VEIS.		1	1	3	4	4	5	4	22
UOSTAS	LIC. RIBOT. VEIS.			1	3	3	4	2	2	15
ŽIBURYS	LIC. RIBOT. VEIS.	1				1				2
ATAS	LIC. SAVO BAND.							1	1	2
TEKONTIS	LIC. SAVO BAND.				2	2	1	3	2	10
AGENTAS	NELIC.	2								2
AISETAS	NELIC.	3	3							6
ALSYS	NELIC.	1								1
ARKAS	NELIC.						1			1
ARTIS	NELIC.			1						1
AŽUOLAS	NELIC.				1					1

ČILIS	NELIC.							1	1	
KAŠTONAS	NELIC.						1		1	
KĖNIS	NELIC.								0	
KERUŽIS	NELIC.					1		1	2	
KIPŠAS	NELIC.							1	1	
KIRŠAS	NELIC.	1							1	
KIVIS	NELIC.					3	1		4	
KLEVAS	NELIC.	1	2	1	5	1	3		13	
KODAS	NELIC.							1	1	
KONKORĖŽIS	NELIC.		1		1				2	
KRABAS	NELIC.		2	1					3	
KVADRATAS	NELIC.						1		1	
PAPARTIS	NELIC.						2	3	5	
PARADAS	NELIC.						1		1	
PELAGAS	NELIC.	1	1						2	
PERKŪNAS	NELIC.						1		1	
PRAPUNTAS	NELIC.				1	1			2	
PUNTUKAS	NELIC.				1				1	
PURSETAS	NELIC.		2						2	
SŪKURYS	NELIC.					5			5	
TAIKUS	NELIC.					1			1	
TAURASII	NELIC.							1	1	
TILZITAS	NELIC.							1	1	
TYRAS	NELIC.	1	1	1	1	1	2		7	
TREKAS	NELIC.							1	1	2
TUKANAS	NELIC.								1	1
ŽVANGUTIS	NELIC.						2			2
Iš viso panaudota erzilų per atskirus metus		26	26	23	31	32	30	35	33	
Lic. veisimui		14	16	15	19	17	15	20	19	
Lic. veis. iki palikuonių įvertinimo		2	2	1	1	2	2	0	0	
Lic. veisimui naujai linijai kurti		1	0	0	0	0	1	1	1	
Lic. ribotam veisimui		2	1	3	4	5	5	6	3	
Lic.veisimui savo bandoje		0	0	0	1	1	1	2	2	
Nelicencijuoti veisimui		7	7	4	6	7	6	6	8	

Pagal pateiktą lentelę matome, kad nuo 2008 m. panaudoti 33 licencijuoti erzilai ir nuo jų gauti 396 kumeliukai, taigi vienam erzilui vidutiniškai tenka 12 palikuonių. Daugiausia licencijuotų erzilų buvo panaudota 2011, 2014 ir 2015 m., mažiausia – 2008, 2009, 2010 ir 2013 m. Daugiausia palikuonių per paskutinius aštuonerius metus gauta nuo Kedro, Pūksio, Kosmoso, Klarijono, Aitvaro, Patrimpo, Žaibo. Reikėtų atkreipti dėmesį įnelicencijuotus ir ribotam veisimui licencijuotus erzilus. Ribotam veisimui licencijuoti erzilai per paskutiniuosius aštuonerius metus iš viso buvo panaudoti 9, jų palikuonių skaičius siekia 65 (vidutiniškai vienam erzilui tenka 7,2 palikuonių). Skaitlingiausiai naudojamas Tinklas, Uostas ir Spartakas. Tuo tarpu nelicencijuoti erzilai iš viso panaudoti 33 ir jų palikuonių skaičius siekia 76 (vidutiniškai vienam erzilui 2,3 palikuonių), tai sudaro 16,1 % visų nuo 2008 m. atvestų grynaveislių žemaitukų veislės kumeliukų.

1 pav. Atskirais metais gautų grynavaislių kumelių skaičius ir procentinė išraiška pagal tėvo licencijavimą

Pateiktame paveiksle matome, kad didžioji dalis kumelių yra atvedama nuo licencijuotų veisimui eržilų. Nuo 2011 m. labai išaugo ribotam veisimui licencijuotų eržilų panaudojimas ir tebesitęsia iki 2015 m. Taip pat nemažai atvedama kumelių nuo veisimui nelicencijuotų eržilų. 2011–2015 m. 52–61 % atvestų kumelių buvo gauta nuo veisimui licencijuotų eržilų, o likusieji nuo licencijuotų su tam tikrais apribojimais ar nelicencijuotų eržilų.

GIMINGAS VEISIMAS

Veisiant ir gerinant žirgų veisles nuo seno taikomas giminingas veisimas. Giminingas veisimas (inbrydingas) – tai genetiškai susijusių individų kryžminimas. Giminingas veisimas dažnai naudojamas siekiant užfiksuoti tam tikrus selekcionuojamus požymius veislės viduje. Tačiau su priverstiniu inbrydingo didėjimu ir genetinės įvairovės išsaugojimo problema susiduria mažos žirgų populiacijos. Todėl inbrydingo problema yra viena iš pagrindinių ir tampa ypač aktualia vykdant veisimą labai mažoje žemaitukų arklių populiacijoje.

Giminingu veisimu gauti arkliai laikomi tie, kurių motininėje ir tėvinėje kilmės lentelės pusėje sutinkami vienas ar keli tie patys protėviai. Populiacija buvo atkurta iš nedidelio skaičiaus

individų, to pasekoje giminingas veisimas buvo neišvengiamas. Giminingo veisimo intensyvumą nusako inbrydingo laipsnis ir inbrydingo koeficientas.

1 lentelė. Atvedamo prieauglio pasiskirstymas pagal inbrydingo laipsnį ir vidutinis inbrydingo koeficientas atskirais metais. (Duomenys paimti iš 2014–2016 m. projekto Nr. MT-14-13 „Nykstančių ūkinių gyvūnų veislių, veisiamų mažomis populiacijomis, inbrydingo laipsnio nustatymas“ ataskaitos)

Inbrydingo laipsnis	Metai						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0–5%	3	5	2	1	-	1	-
6–10%	-	-	-	1	1	-	1
11–15%	1	-	1	3	6	2	-
16–20%	5	1	3	3	7	1	2
21–25%	10	9	6	14	20	15	18
26–30%	23	29	22	34	26	40	38
31–35%	11	6	10	7	7	8	5
36–40%	2	2	-	1	-	-	-
41–45%	-	-	1	-	-	2	1
46–50%	-	1	2	-	1	-	-
>50%	-	-	-	-	-	-	-
Vidutinis inbrydingo koeficientas	0,2517	0,2491	0,2663	0,2533	0,2412	0,2657	0,2626

71 % per septynerius metus atvestų kumelių buvo gauti naudojant labai artimą giminingą poravimą (inbrydingo laipsnis 21–30 %). 2 % buvo gauti kraujomaišos būdu (41–50 %). 4 % kumelių gauti saikingo giminingo poravimo būdu. 2012 ir 2014 m. nebuvo nė vieno palikuonio, kurių inbrydingo laipsnis būtų 0–5 %. Kraujomaiša vadinama tuomet, kai poruojamų arklių bendri protėviai sutinkami I–II kartose; labai artimas ir artimas giminingas poravimas – II–II, I–III ar II–III kartose, inbrydingo laipsnis – 25–12,5 %; saikingas – III–IV, IV–IV kartose, inbrydingo laipsnis – 6,2–3,1 %, tolimas –V–V, V–VI kartose, inbrydingo laipsnis – 0,8–0,20%.

Iki minimumo sumažinus žemaitukų veislės eržilų skaičių, susiaurėja veislės genetinis potencialas ir prarandamas reikalingas genų komplektas, kuris neatstatomas panaudojant kitų veislių eržilus. Todėl kuo didesnis skirtingų eržilų panaudojimas žemaitukų populiacijoje yra teigiamas selekcinio proceso rezultatas, leidžiantis parinkti kuo mažiau giminingas poras. Ch. Wu (1990) apskaičiavo, kad jeigu inbrydingo koeficientas yra didėjantis ne daugiau kaip 0,1 % per 100 metų, tai minimalus Ne 100 yra reikalingas žirgams, turint kartų kaitą kas 5 metai.

Analizės duomenimis buvo nustatyta, kad per 7 metų veislės vystymosi laikotarpį žemaitukų inbrydingo koeficientas padidėjo 4 %. Didžiausias inbrydingo koeficientas buvo 0,4581, kas rodo labai artimą giminingumo laipsnį. Atvestų kumelių vidutinis inbrydingo koeficientas mažiausias buvo 2012 ir 2009 m., o didžiausias – 2013, 2010 ir 2014 m.

Per ataskaitinį laikotarpį Žemaitukų arklių augintojų asociacijai puikiai pavyko išvengti spartaus žemaitukų arklių populiacijos inbrydingo koeficiento didėjimo, dėl kruopščiai atlikto porų parinkimo kergimui atsižvelgiant į žirgų kilmę. Atvestų kumelių inbrydingo koeficientas didėjo ne daugiau kaip 0,01 dalies, o atskirais metais jis buvo net mažesnis už 2008 m. vidurkį.

Siekiant vengti giminingo veisimo, yra sudaromi rekomendaciniai porų parinkimo kergimui planai (priedas Nr. 3).

ŽEMAITUKŲ VEISLĖS ARKLIŲ VERTINIMŲ VYKDYMAS

Vienas iš svarbių žirgų vertinimo metodų yra eksterjero aprašymas, kuris leidžia atskirti dažnai nežymius atskirų kūno dalių teigiamus požymius ir nepageidaujamus nukrypimus. Kūno matmenų fiksavimas ir analizė yra kitas būdas įvertinti žirgo eksterjerą. Išmatavus atskiras žirgo

kūno dalis ir aprašius eksterjerą galima nustatyti žirgo stambumą, kūno sudėjimo tipą, harmoningumą, atskirų kūno dalių proporcingą išsivystymą. Toks arklio apibūdinimas selekcininkui leidžia teisingai įvertinti žirgo eksterjerą ir atrinkti tinkamus derinius.

Selekcijos procesui įvertinti reikia sukaupti kuo daugiau informacijos apie selekcionuojamus požymius. Tos pačios veislės žirgai gali būti veisiami visiškai skirtingomis kryptimis, todėl gali skirtis ne tik darbingumo vertinimo balais bet ir žirgų morfologija. Dabartinė žemaitukų eksterjero vertinimo sistema leidžia fiksuoti pagrindinius kūno matmenis, tokius kaip, aukštis ties gogu, plaštakos apimtis ir krūtinės apimtis, ir juos įtraukti prie privalomų kaupiti duomenų įrašant žirgą į kilmės knygą. Atrenkant eržilus licencijavimui ir vertinant kumeles yra pildoma kiekvieno žirgo eksterjero vertinimo kortelė, kurioje yra galimybė fiksuoti ydas ir kitokius eksterjero trūkumus. Tinkamas eksterjero aprašymas leidžia paruošti preliminarius porų parinkimus, nes tokiu atveju galima išvengti poravimo tokių žirgų, kurie turi tokį patį trūkumą. Dažniausiai kumelėms turėtų būti parenkami eržilai, neturintys tų pačių trūkumų.

Žemaitukų veislės arklių vertinimai vykdomi vadovaujantis „Lietuvos sunkiųjų, stambiųjų žemaitukų ir žemaitukų veislių arklių vertinimo taisyklėmis“ (Priedas Nr. 4) Vertinimus vykdo asociacijų sudaryta ekspertų komisija. Galutinis arklio įvertinimas išreiškiamas šimtabalėje sistemoje. Pagalvertinimo taisyklės arklys turi būti vertinamas 4 kartus: pirmą kartą –6–8 mėnesių amžiaus prieauglis ir antrą 1,5–2 metų amžiaus prieauglis vertinami pagal kilmę ir eksterjerą, trečią kartą – 3–3,5 metų amžiaus arkliai pagal kilmę, eksterjerą, konstituciją, tipingumą veislei, kūno matmenis, charakterį, judesius, eržilai papildomai vertinami pagal darbingumą (kumelės pagal darbingumą nevertinamos). Po šio vertinimo arkliai atrenkami reprodukcijai, bei įrašomi į kilmės knygą. Paskutinį kartą vertinami 8 metų amžiaus ir vyresni arkliai, kurie jau turi savo palikuonių. Gauti vertinimų rezultatai įrašomi kilmės knygoje ir kilmės pažymėjime.

Pagal surinktus vertinimo balus yra skiriamos 3 klasės: aukščiausia, elito ir pimoji. Arkliai, nesurinkę pakankamai balų priskiriami neveisliniams. Aukščiausia klase gali būti įvertinti tik 8 metų amžiaus ir vyresni veisliniai eržilai, kurie vertinti pagal darbingumą.

VERTINIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Vertinimų analizei buvo panaudotos Žemaitukų arklių augintojų asociacijos sukauptos Veislinio arklio kortelės (2000–2014 metų), atrinkti 372 3 metų amžiaus ir vyresnių žemaitukų veislės arklių vertinimų duomenys.

Kilmė

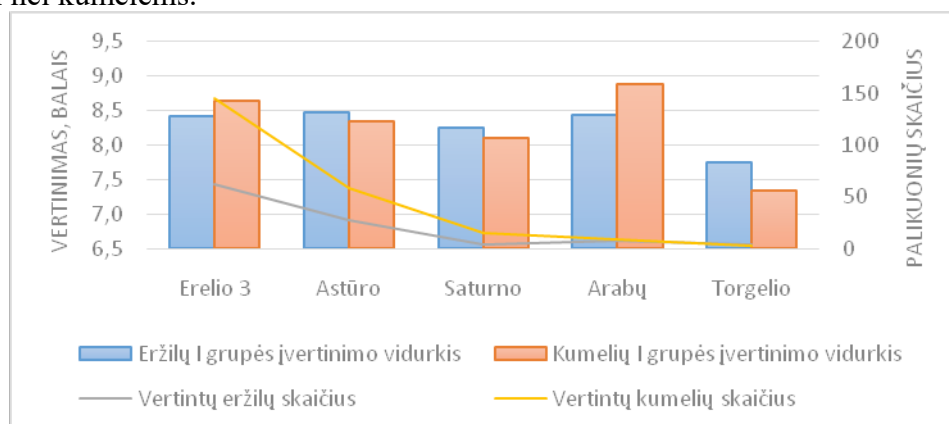
Kilmė vertinama pagal tėvų (3 metų ir vyresnių) įvertinimo balų vidurkį. Jei tėvai nebuvo vertinti ar arklys neturi dokumentinių kilmės duomenų, jis gali būti vertinamas pagal kraujo grupių testus, tipingumą ir eksterjerą.

Tiek vertintų eržilų (n=136) tiek kumelių (n=221) kilmės įvertinimo balų vidurkis yra 8,6. Pagal kilmę geriausia įvertinti Astūro linijos palikuonys (8,9 balo), o blogiausia Arabų (eržilai – 8 balai, kumelės – 8,2 balo) ir Torgelio (eržilai – 8,4 balo, kumelės – 8 balai) linijų palikuonys.

Eksterjero vertinimas

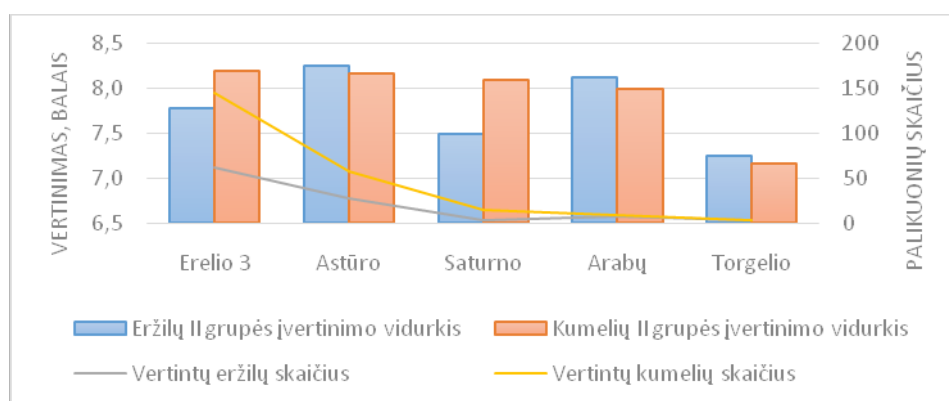
Vertinant eksterjerą yra išskiriamos 3 grupės. I grupėje vertinama galva, kaklas, gogas, mentė, nugara, juosmuo, krūtinė ir strėnos. II grupėje vertinamas priekinių ir galinių kojų

pastatymas, sandara, kanopos. III grupėje vertinama konstitucija, kūno sudėjimas, muskulatūra, sausgyslės, raiščiai, lytinis dimorfizmas. Eksterjero vertinimo metu eržilams keliami aukštesni reikalavimai nei kumelėms.

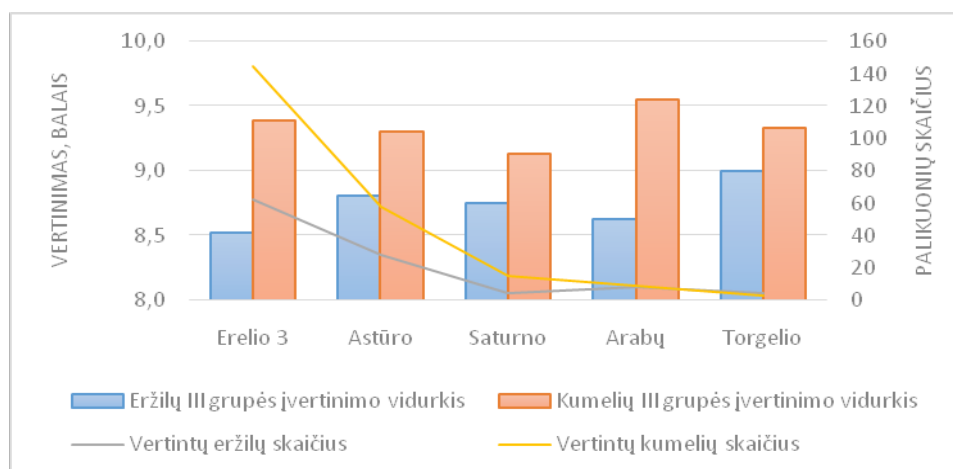
1 pav. I grupės vertinimai pagal linijas

Vertinant galvą, kaklą, gogą, mentę, nugarą, juosmenį, krūtinę, strėnas, geriausi rezultatai yra Arabų ir Erelio 3 linijų kumelių. Blogiausiai vertinami Torgelio linijos eržilai. Tarp tos pačios linijos eržilų ir kumelių vertinimai skiriasi nedaug.

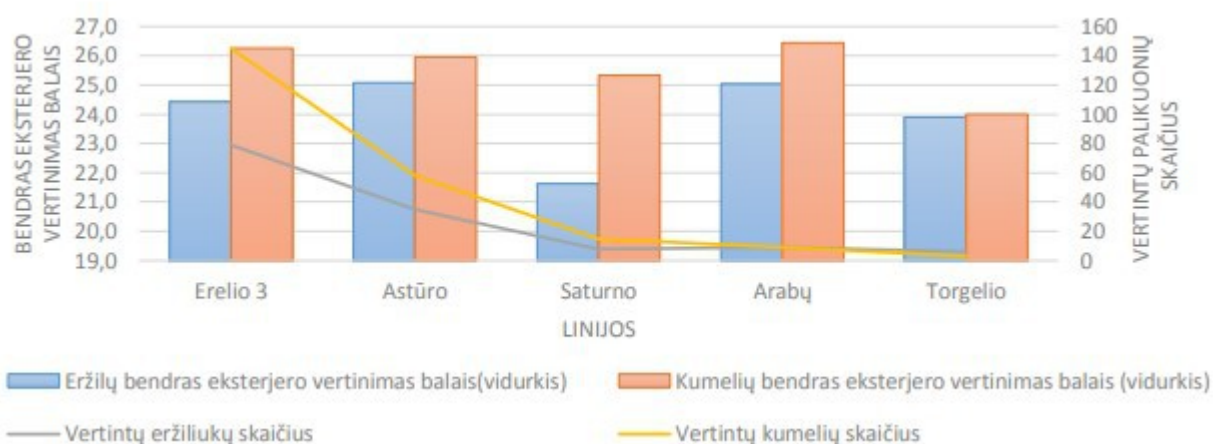
2 pav. II grupės vertinimai pagal linijas

Vertinant palikuonis pagal kojų pastatymą, sandarą ir kanopas blogiausi rezultatai yra Torgelio linijos eržilų ir kumelių, taip pat Saturno linijos eržilų. Geriausi vertinimai Astūro linijos palikuonių ir Erelio linijos kumelių.

3 pav. III grupės vertinimai pagal linijas

Vertinant konstituciją, kūno sudėjimą, muskulatūrą, sausgysles, raiščius, lytinį dimorfizmą daugiausia balų surenka kumelės, taip pat gerai vertinami Torgelio linijos eržilai, blogiausia – Erelio 3 ir Arabų linijos eržilai.

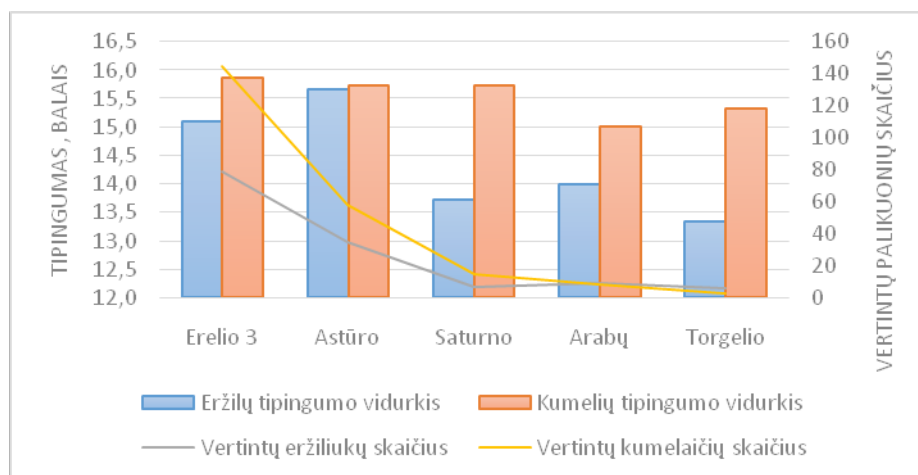

4 pav. Eržilų ir kumelių bendras eksterjero vertinimas pagal linijas

Pagal bendrą eksterjero vertinimą kur kas aukštesniais balais vertinamos kumelės. Geriausi rezultatai yra Erelio 3, Astūro ir Arabų linijų kumelių ir eržilų. Blogiausia vertinami Saturno linijos eržilai. Torgelio linijos tiek eržilų, tiek kumelių bendro eksterjero įvertinimo vidurkiai yra beveik tokie patys.

Tipingumas

Atsižvelgiant į veislės ypatumus ir jai keliamus reikalavimus vertintų žemaitukų veislės arklių (n=370) tipingumo vidurkis siekia 15,6 balo. Eržilų (n=136) įvertinimo vidurkis – 15 balų, o kumelių (n=232) – 15,7 balo.

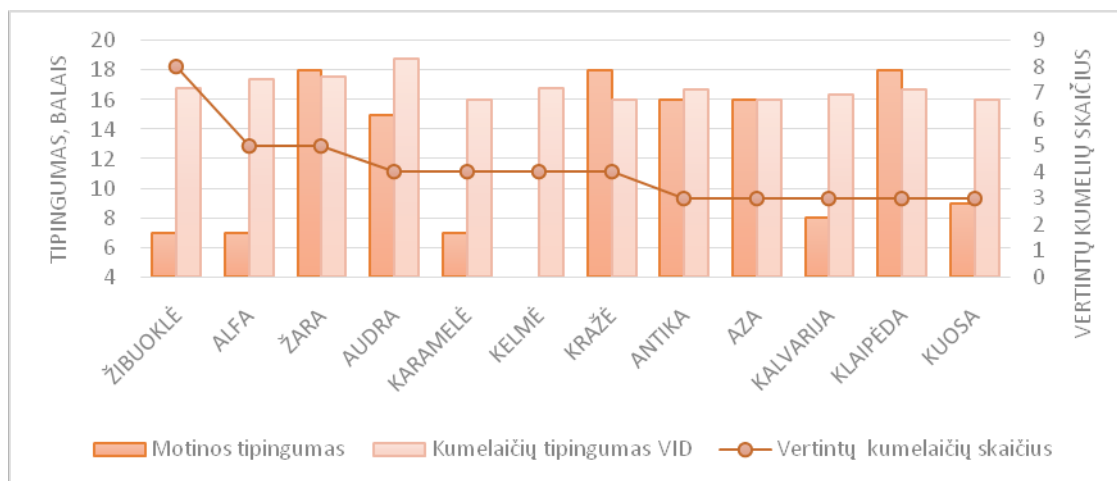

5 pav. Eržilų ir kumelių tipingumo įvertinimai pagal linijas

Pagal pateiktą diagramą, matome, kad tipingiausi yra Astūro linijos ir Erelio 3 linijos eržilai. Blogiausia pagal tipingumą veislei vertinami Torgelio, Saturno ir Arabų linijos eržilai.

Kumelių tipingumo įvertinimai pagal linijas yra geresni nei eržilų ir pasiskirstę nuo 15 balų iki 15,9 balo.

Vertinant eržilus pagal tėvus geriausi rezultatai yra Koralo (16,3), Kauko (15,8), Patrimpo (15,7), Kosmoso (15,3) palikuonių.

6 pav. Geriausi kumelių tipingumo įvertinimai pagal motinas

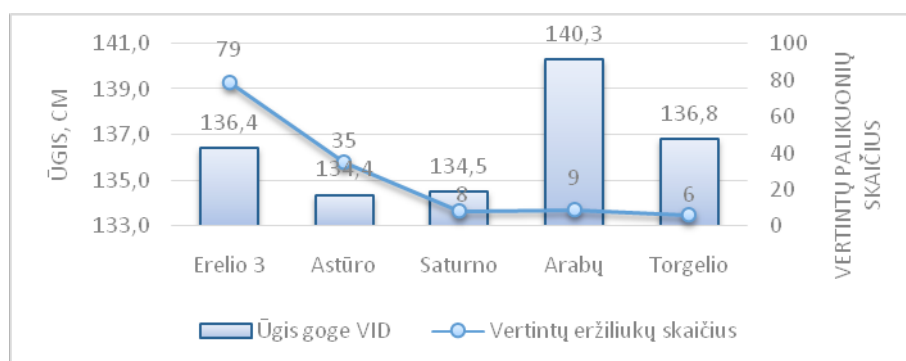
Paveiksle pavaizduotos geriausiai pagal tipingumą vertinamos kumelės, nors ne visų jų motinos pagal tipingumą buvo įvertintos gerai. Tipingiausios yra Audros, Žaros, Alfos, Žibuoklės ir Kelmės atvestos kumelės.

Kūno matmenys

1 lentelė. Žemaitukų veislės arklių kūno matų vidurkiai. (*Pagal „Lietuvos sunkiųjų, stambiųjų žemaitukų ir žemaitukų veislių arklių vertinimo taisyklės“. Baisogala, 2004)

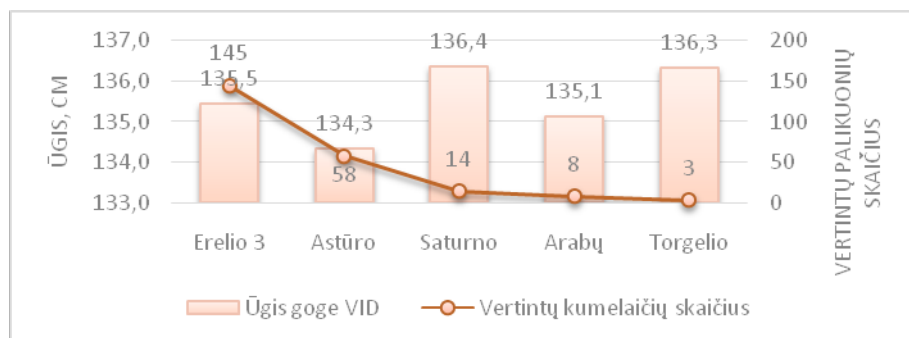
Kūno matmenys	Eržilų			Kumelių		
	n	matmenų vidurkis	pageidaujami matmenys*	n	matmenų vidurkis	pageidaujami matmenys*
Ūgis	137	136,1 cm	133–141 cm	230	135,3 cm	131–139 cm
Krūtinės apimtis	136	166,8 cm	169–178 cm	226	175,7 cm	166–174 cm
Plaštakos apimtis	136	17,7 cm	18–19 cm	227	17,4 cm	17–18 cm

Žemaitukams būdingi tam tikri kūno matmenys, pagal kuriuos jie vertinami. Pagal pateiktos lentelės duomenis matome, kad eržilų vidutinis ūgis yra 136,1 cm, kumelių – 135,3 cm, ir tai atitinka pageidaujamą žemaitukų veislės eržilų ir kumelių ūgį. Eržilų vidutinė krūtinės apimtis yra 166,8 cm ir tai yra šiek tiek mažiau nei minimali pageidaujama eržilų krūtinės apimtis, o kumelių krūtinės apimtis siekia 175,7 cm ir neatitinka pageidaujamos normos viršydama ją 1,7 cm. Plaštakos apimtiseržilų šiek tiek mažesnė nei minimali pageidaujama plaštakos apimtis – 17,7 cm, kumelių atitinka pageidaujamus matmenis – 17,4 cm.

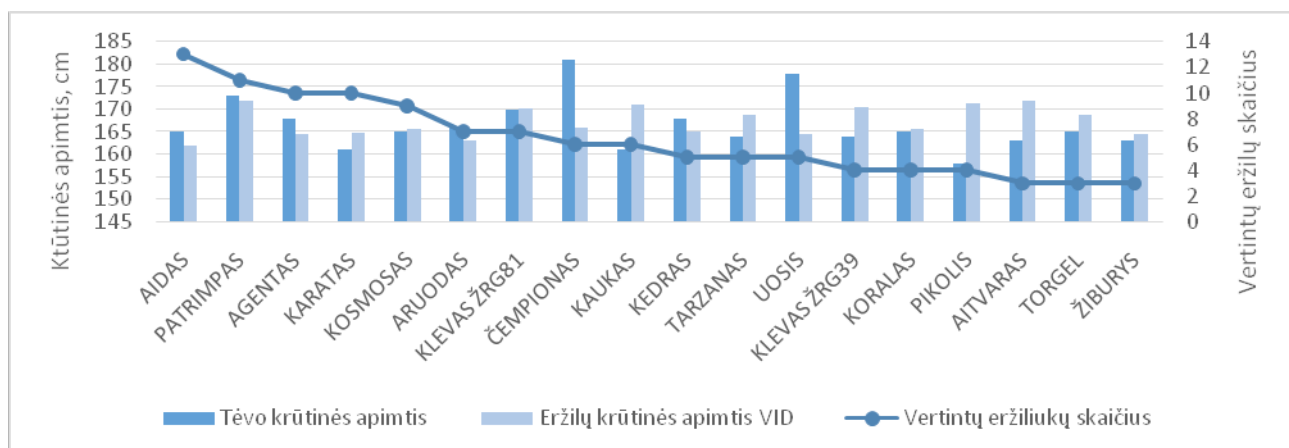
7 pav. Eržilų ūgio vidurkiai pagal linijas

Aukščiausi pagal ūgio vidurkį yra Arabų linijos atstovai, žemiausi – Astūroir Saturno linijų eržilai. Erelis 3 ir Torgelio linijos palikuonys pasižymi vidutiniu pageidaujamu žemaitukų veislės eržilų ūgiu.

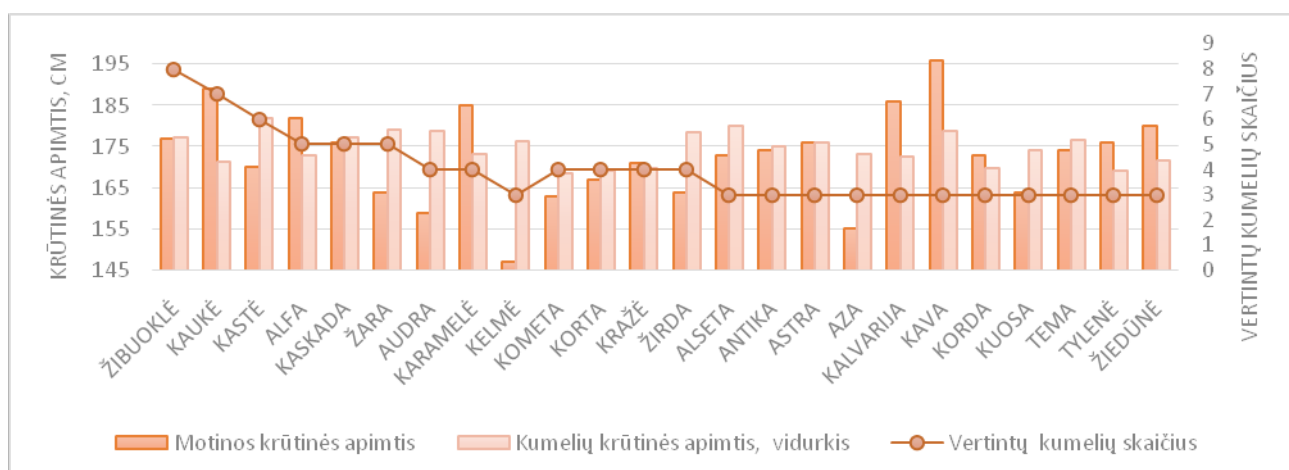
8 pav. Kumelių ūgio vidurkiai pagal linijas

Žemiausios yra Astūro linijos kumelės, o aukščiausios – Saturno ir Torgelio linijos kumelės. Vidutiniu pageidaujamu kumelių ūgiu pasižymi Erelio 3 ir Arabų linijos kumelės.

9 pav. Eržilo krūtinės apimties ir jo palikuonių (eržilų) krūtinės apimties vidurkio palyginimas

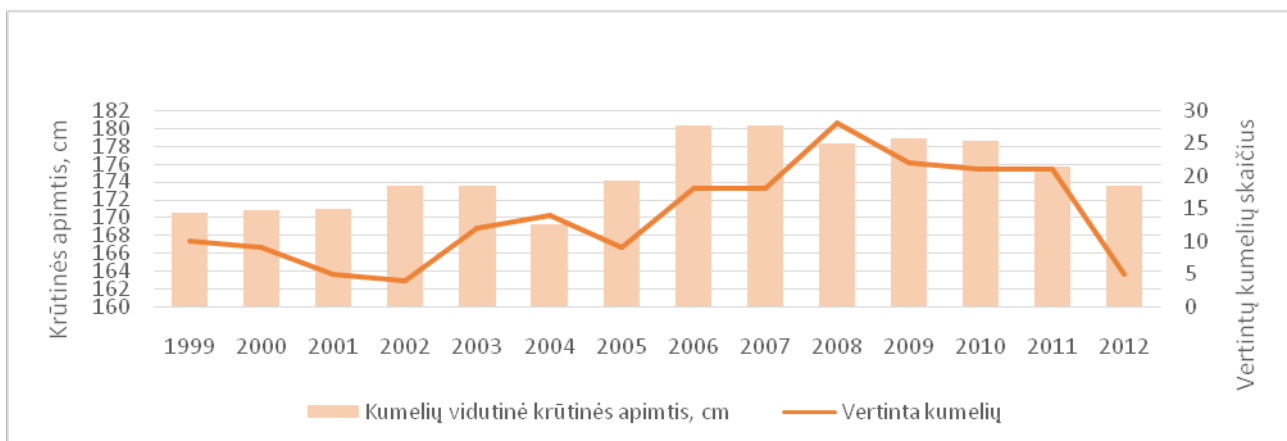
Kaip matome pateiktame paveiksle, labiausiai eržilų mažesnės nei pageidaujama krūtinės apimties vidurkį lemia Aido, Agento, Karato, Kosmoso, Aruodo, Čempiono, Kedro, Uosio, Koralo palikuonys. Pageidaujamos krūtinės apimties yra eržilai, atvesti nuo Patrimpo, Klevo (Žrg81), Kauko, Klevo (Žrg39), Pikolio ir Aitvaro.

10 pav. Kumelės krūtinės apimties ir jos palikuonių (kumelių) krūtinės apimties vidurkio palyginimas

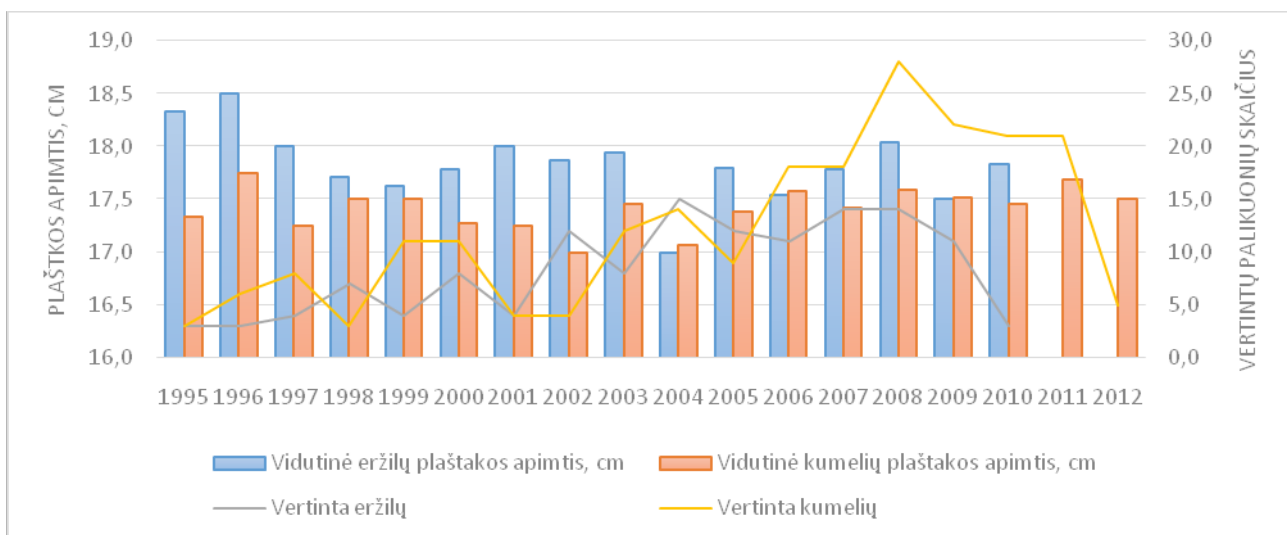
Visų kumelių krūtinės apimties vidurkis išsidėstęs intervale nuo 168 cm iki 181 cm, nors jų motinų krūtinės apimtis įvairuoja nuo 147 cm iki 196 cm. Didesne nei maksimali krūtinės apimtis

pasizymi Žibuoklės, Kastės, Kaskados, Žaros, Audros, Kelmės Žirdos, Alsetos, Kavos ir Temos atvestos kumelės.

11 pav. Kumelių krūtinės apimties kitimas nuo 1999 iki 2012 metų

Kumelių krūtinės apimties vidurkis labiausiai buvo išaugęs 2006–2007 m. ir nuo tada iki 2012 m. mažėjo, 2012 m. pasiekė pageidaujamą krūtinės apimtį.

12 pav. Eržilų ir kumelių plaštakos apimties kitimas kasmet nuo 1995 metų

Nuo 2004 m. kumelių plaštakos apimtis ėmė didėti ir iki 2010 m. atitiko pageidaujamus plaštakos matmenis. Tačiau eržilų plaštakos apimtis pageidaujamą apimtį buvo pasiekusi tik 1995, 1996, 1997, 2001 ir 2008 m. Ypač maža plaštakos apimtis tiek kumelių, tiek eržilų pastebima 2004 m.

Kūno matų vertinimas

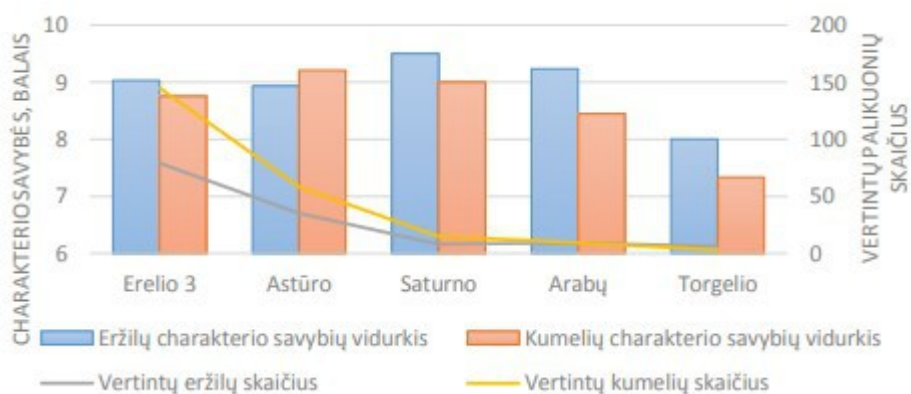
Bendras vertintų arklių kūno matų įvertinimo vidurkis yra 8,2 balo. Geriausia vertinami Torgelio linijos eržilai (8,8 balo), Astūro linijos kumelės (8,5 balo). Blogiausia vertinami Arabų linijos atstovai (eržilai – 7,5 balo, kumelės – 7,3 balo).

Vertinant eržilus pagal tėvą, didžiausi vidurkiai yra Patrimpo (8,8), Kauko (9), Torgel (9), Karato (8,5) palikuonių. Vertinant kumeles pagal tėvus, geriausi rezultatai yra Korio (8,9), Čempiono (9), Čipso (8,8), Tarzano (8,8), Uosto (9), Aiseto (9,7), Pikolio (9), Tarano (9) palikuonių.

Charakterio savybės

Arkliai charakterį formuoja įgimtos savybės, temperamentas bei darbas su žirgu ir treniravimas.

Vidutinis žemaitukų veislės arklių charakterio įvertinimas– 8,9 balo (n=372): eržilų –9 (n=138), kumelių –8,2 (n=232).

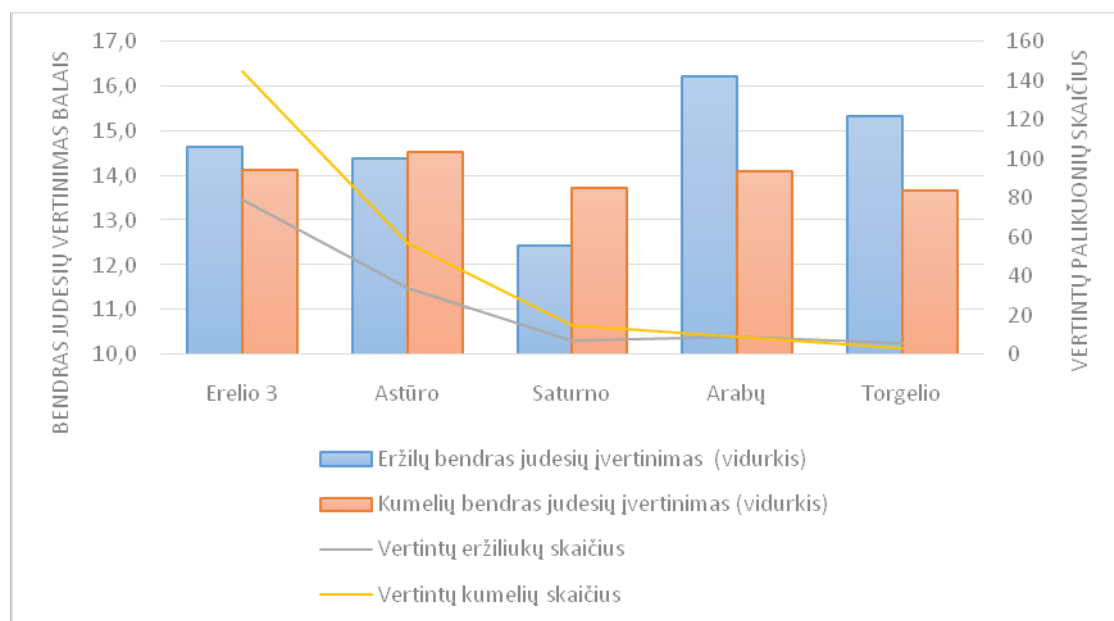
13 pav. Eržilų ir kumelių charakterio savybių įvertinimų vidurkiai pagal linijas

Geriausiomis charakterio savybėmis pasižymi Saturno linijos eržilai (9,5 balo). Blogiausiai pagal charakterio savybes vertinami Torgelio linijos eržilai (8 balai).

Astūro linijos kumelių charakterio įvertinimas yra geriausias ir siekia 9,2 balo. Tai taip pat didesnis įvertinimas nei tos pačios linijos eržilų. Likusiųjų linijų kumelių charakterio savybių vertinimų vidurkiai yra mažesni nei tų pačių linijų eržilų vertinimų vidurkiai. Mažiausias įvertinimo vidurkis pagal charakterį yra Torgelio linijos kumelių.

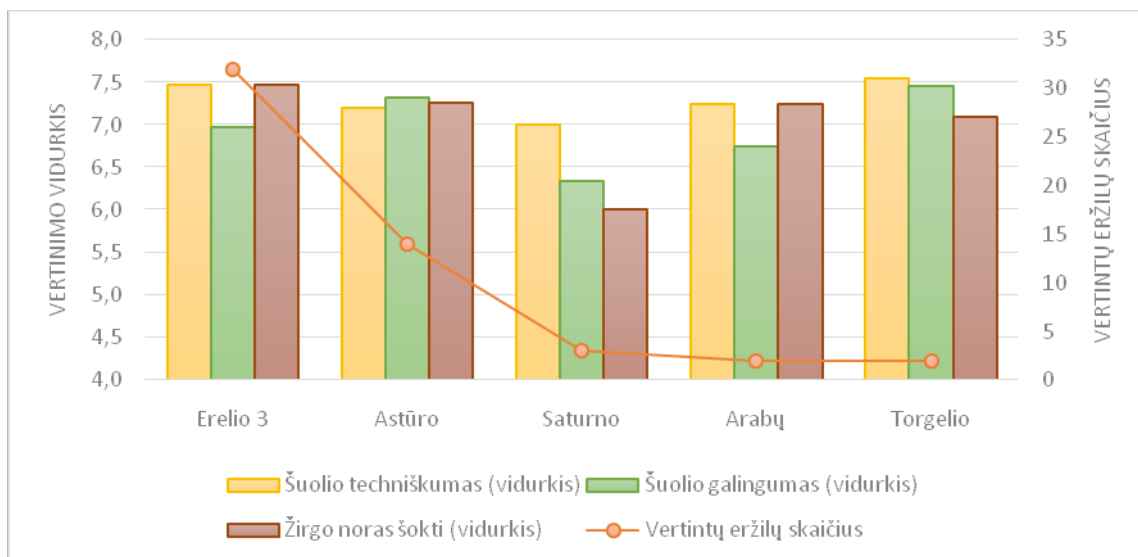
Bendras judesių vertinimas

Bendras judesių vertinimas susideda iš žinginės ir riščios įvertinimų, o nuo 2010 metų vertinamas ir eržilų šokdinimas laisvėje (šوليو techniškas, galingumas ir žirgo noras šokti).

14 pav. Eržilų ir kumelių bendro judesių įvertinimo vidurkių pasiskirstymas pagal linijas

Geriausiais judesiais pasižymi Arabų ir Torgelio linijos eržilai, o blogiausiai– Saturno linijos eržilai. Kumelių bendras judesių vertinimas pagal linijas skiriasi nedaug, o nuo eržilų ryškiai skiriasi Arabų ir Torgelio linijų kumelių vertinimai.

15 pav. Eržių šokdinimo laisvėje vertinimų pasiskirstymas pagal linijas

Šokdinant laisvėje techniškiausiai per kliūtis šoka Erelis 3 ir Torgeliolinijų eržilai, galingiausią šuolį turi Astūro ir Torgelio linijų eržilai, norą šokti geriausiai parodo Erelis 3, Astūro ir Arabų linijų eržilai. Blogiausiai pagal visus tris kriterijus vertinami Saturno linijos eržilai.

Vertinimas pagal palikuonių kokybę

2 lentelė. 2016 metų sausio 1 dieną esančių licencijuotų eržių vertinimo pagal palikuonių kokybę rezultatai

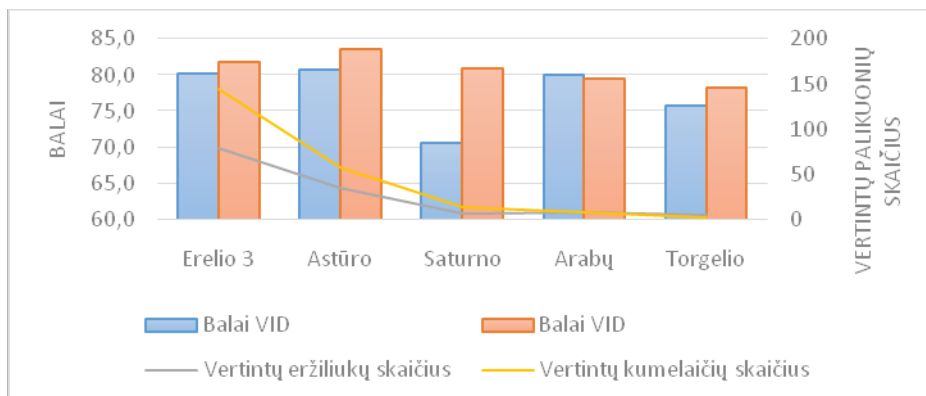
Eržilas	Gimi- mo metai	Vertini- mas balais	Iš viso pali- kuonių	Įvertinta			Eržių vertinimas pagal palikuonis
				palikuo- nių	eržių	kumelių	
AIDAS	1995	88	34	29	12	17	25,9
KAUKAS	1992	84	28	20	6	14	25,8
KOSMOSAS	1998	88,5	29	18	9	9	26,3
AITVARAS	1995	88	29	17	4	13	25,2
PATRIMPAS	1997	87	27	17	10	7	26,3
UOSIS	1999	83	19	14	5	9	24,4
KEDRAS	2001	80	26	9	5	4	24,7
ŽAIBAS	2000	81,5	16	8	2	6	26,3
ČIPSAS	1998	88,5	15	7	1	6	26,1
ŽIBURYS	1998	82	15	7	3	4	25,7
PIKIS	2001	87	11	6	1	5	24,5
Preliminarus eržių vertinimas (įvertinti mažiau nei 6 palikuonys)							
KLARIJONAS	2002	86	17	5	2	3	27,0
PŪKSIS	2002	90	22	5	0	5	26,4
TALISMANAS	2003	88	11	5	2	2	24,8
KURŠIS	2004	76	12	4	1	3	24,0
TARANAS	2004	88	6	4	0	4	27,0
UOSTAS	2004	80,5	22	4	0	4	24,0
ADONIS	2004	84	8	3	1	2	26,0

Pagal pateiktus duomenis matome, kad geriausia pagal palikuonių kokybę yra vertinami Erelis 3 linijos eržilai: Klarijonas, Taranas, Pūksis, Patrimpas, Čipsas ir Astūro linijos eržilai:

Kosmosas, Žaibas. Blogiausia įvertinti Saturno linijos eržilai: Uostas ir Uosis. Blogiau taip pat vertinami šie Erelio 3 linijos eržilai: Kuršis, Pikis, Kedras ir Talismanas.

- **Balai**

368 vertintų arklių bendro įvertinimo balais vidurkis yra 81,1 balo: eržilų (n=136) – 79,7, kumelių (n=230) – 82,1 balo.

16 pav. Eržilų ir kumelių vertinimo balų sumos vidurkis pagal linijas

Bendras vertinimo rezultatas geriausias Astūro (80,7 balo), Erelio 3 (80,2 balo) ir Arabų (80 balų) linijos eržilų. Šie balų vidurkiai priskiriami Elito klasei. Blogiausia pagal bendrą surinktų balų sumą vertinami Saturno linijos eržilai – 70,6 balo, ir Torgelio linijos eržilai – 75,7 balo.

Geriausia įvertintos Astūro linijos kumelės (83,6 balo). Taip pat gerai vertinamos Erelio 3 (81,9) ir Saturno (80,9) linijos kumelės. Pastarosios linijos kumelių įvertinimo vidurkis 10,3 balo viršija eržilų vidurkį. Arabų linijos balų sumos vidurkis yra 79,6 balo, o Torgelio – 78,3 balo.

SELEKCIŅS PROGRAMOS 2019 – 2024 METAMS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Žemaitukų veislės arklių veislininkystės vizija – turėti universalų ponių klasės žirgą, tinkamą vaikų sportui ir šeimos ūkiui.

Atlikus 2008–2016 metų selekcinės programos įvertinimą ir atsižvelgiant į veislės saugojimo reikalavimus bei veislės gerinimo poreikį buvo nustatyti tolimesni žemaitukų veislės selekcinio darbo tikslai ir uždaviniai.

1 tikslas. Žemaitukų veislės arklių populiacijos atkūrimas ir išsaugojimas, palaikant esamą genealoginę struktūrą. Veislė laikoma atkurta, kai populiacijoje yra 1000 ir daugiau veislinių kumelių.

2 tikslas. Žemaitukų veislės arklių veislinės vertės didinimas.

3 tikslas. Siekti kuo platesnio ir intensyvesnio žirgų darbinių savybių vertinimo, kuris padėtų rasti būdus žemaitukų veislės žirgų panaudojimui.

4 tikslas. Informacijos sklaida visuomenėje.

Uždaviniai:

1) išlaikyti esamą veislės genealoginę struktūrą, didinti naujai kuriamų Saturno, Torgel ir Arabų eržilų linijų skaitlingumą;

- 2) siekti didesnio licencijuotų eržilų panaudojimo, taip pat labiau kontroliuoti ribotam veisimui licencijuotų ir nelicencijuotų eržilų panaudojimą;
- 3) didinti veisimui tinkamų kumelių panaudojimą;
- 4) ypatingą dėmesį skirti parenkamų eržilų ir kumelių kilmei, siekiant mažinti jų tarpusavio giminingumą, bei selekcionuojamiems požymiams, siekiant gerinti eksterjerą ir darbinės savybes;
- 5) vykdyti kilmės patikrinimą pagal kilmės knygos nuostatus;
- 6) žemaitukų veislės arklių kilmės knygos vedimas ir atnaujinimas įsakymų numatyta tvarka;
- 7) didinti kompleksiškai vertinamų palikuonių skaičių;
- 8) analizuoti gautus palikuonių vertinimų duomenis;
- 9) nagrinėti ne tik paveldėjimą iš eržilų, bet taip pat nagrinėti paveldėjimą iš kumelių;
- 10) vykdyti eržilų ir kumelių eksterjero vertinimus;
- 11) Erelio 3 linijoje gerinti: konstituciją, kūno sudėjimą, muskulatūrą, sausgysles ir raiščius, lytinį dimorfizmą, kojas, kanopas;
- 12) Saturno linijoje gerinti: judesius, šuolį, kojas ir kanopas, taip pat tipingumą ir eksterjero I grupės požymius;
- 13) Arabų linijoje gerinti žemaitukams būdingą tipingumą, kūno matus bei visus eksterjero III grupės požymius;
- 14) Torgelio linijoje gerinti eksterjero I ir II grupių požymius bei tipingumą;
- 15) vykdyti eržilų ir kumelių vertinimus pagal palikuonių kokybę;
- 16) siekti, kad kuo daugiau eržilų būtų įvertinti pagal darbingumą;
- 17) papildyti galutinį eržilų darbingumo vertinimą įtraukiant ištvėrmės jėjimo arvažiavimo įvertinimą vietoje figūrinio važiavimo;
- 18) skatinti augintojus tinkamai parengti arklius vertinimams bei tolimesniam panaudojimui;
- 19) veislės populiarinimo renginių, švenčių, žygių rengimas ir prisidėjimas rengiant;
- 20) reklaminių leidinių rengimas, informacinė sklaida žiniasklaidoje, internetinėse priemonėse, parodose ir kt.;
- 21) atnaujinti Žemaitukų arklių augintojų asociacijos internetinį puslapį.

REKOMENDACIJOS VEISĖJAMS IR AUGINTOJAMS

- Tam, kad selecinis darbas būtų vykdomas efektyviai, veisėjas privalo numatyti konkrečius veisimo tikslus.
- Parenkant eržilus ir kumeles kergimui, vadovautis sudarytais rekomendaciniais kergimo planais.
- Nelicencijuotų eržilų veisimui nenaudoti.
- Kuo aktyviau pristatyti vertinimams savo išaugintus ir paruoštus arklius.
- Siekti dalyvauti žemaitukų veislės arklių varžybose-bandymuose.
- Tvarkyti arklių apskaitos dokumentus.
- Atstovauti su savo žirgais rengiamose parodose, šventėse ir kituose visuomeniniuose renginiuose.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Bovainienė B., Jatkauskienė V., Juras R. Gyvulių kilmės patikrinimas. Baisogala. 2000. P. 5–6, 33.
2. Garbačauskaitė V. Žemaitukų veislės arkliai ir priemonės jų genofondui išsaugoti: Daktaro disertacijos santrauka. Baisogala, 1998. P. 29.
3. Macijauskienė V. Gyvi žemaitukai gyva Lietuva. Baisogala, 2011. P. 3–11, 17.
4. Macijauskienė V. Žemaitukai: istorija, tyrimai, išsaugojimas. Šiauliai. 2002. P. 89.
5. Macijauskienė V. Žemaitukų arklių veislės selekcinė programa 2008–2010 metams. Baisogala. 2007. 6–24 p.
6. Macijauskienė V. Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga. I tomas. 2013. P. 5.
7. Macijauskienė V. Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga. I tomas. 2006. P. 10.
8. Macijauskienė V., Čepaitienė S. Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga. I–II tomai. Baisogala. 2013. P. 5.
9. Maijala K., Monitoring animal genetic resources and criteria for prioritization of breeds. The management of global animal genetic resources. Rome, 1999. 104 P. 73–83.
10. PopReport, A Pedigree Analysis Report. Germany, 2015. Projekto Nr. MT-14-13, „Nykstančių ūkinių gyvūnų veislių, veisiamų mažomis populiacijomis, inbrydingo laipsnio nustatymas“ medžiaga.
11. R. Šveistienė. Lietuvos vietinių arklių populiacijų dydžio kitimas ir veisimo ypatumai, Veterinarija ir Zootechnika. T. 19 (41). ISSN 1392–2130. 2002.
12. Šveistienė R. Žemaitukų įtaka Lietuvos arklininkystės raidai XIX–XX a. 2007.
13. Šveistys J., Macijauskienė V., Šveistienė R., Jeninas E. Lietuvos sunkiųjų, stambiųjų žemaitukų ir žemaitukų veislių arklių vertinimo taisyklės. Baisogala. 2004. P. 4, 8–9.
14. Žemaitukų veislės arklių kilmės knyga. I–II tomai. Baisogala, 2014. P. 4–23.
15. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, Arklių veislininkystės informacinė sistema (Arklių administravimo modulis). (Žiūrėta 2016 01 01). Prieiga internete: <https://is.vic.lt/Public/Login.aspx?ReturnUrl=%2fArkliai%2fDefault.aspx>?

Rekomenduojamas eržių ir kumelių parinkimo kergimui planas

Kumelės							Eržilo			
vardas	reg. nr.	savininkas	savininko adresas	gimimodatas	tėvas	motina	vardas	reg. nr.	savininkas	savininko adresas
Žiedūnė	LTU003210005896	Šeduvos technologijų ir verslo mokykla	Raudondvaris	1996-04-13	Čempionas Žrg80	Žibuoklė Žrg57	Amūras	LTU003210045004	Šeduvos technologijų ir verslo mokykla	Radviliškio r.
Žaida	LTU003210058007			2007-05-01	Uosis Žrg199	Žiedūnė Žrg58	Amūras	LTU003210045004		
Kernavė	LTU003210011997	Lietuvos liaudies buitės muziejus	Kaišiadorių r.	1997-06-05	Čempionas Žrg80	Korta Žrg573	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
Kregždutė	LTU003210012097			1997-06-13	Čempionas Žrg80	Kuosa Žrg4	Konusas	LTU003210063308		
Kraitė	LTU003210060607			2007-08-15	Aitvaras Žrg62	Korta Žrg573	Konusas	LTU003210063308		
Krantė	LTU003210064608			2008-05-18	Aitvaras Žrg62	Kregždutė Žrg120	Konusas	LTU003210063308		
Kasa	LTU003210089112			2012-05-18	Aitvaras Žrg62	Kuosa Žrg4	Konusas	LTU003210063308		
Kortana	LTU003210105514			2014-05-15	Aitvaras Žrg62	Kregždutė Žrg120	Konusas	LTU003210063308		
Žeimantė	LTU003210006897			R. Urbis	Klaipėdos r.	1997-03-22	Čempionas Žrg80	Žibuoklė Žrg57		
Žizel	LTU003210073309	2009-04-25	Aidas Žrg79			Žeimantė Žrg68	Saturnas	LTU003210006496		
Audra	LTU003210034000	Žemaičių Alkos muziejus	Telšiai	2000-07-10	Aitvaras Žrg62	Korta Žrg573	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.
Astra	LTU003210048405			2005-03-19	Žiburys Žrg207	Audra Žrg340	Pikis	LTU003210032701		
Agra	LTU003210056807			2007-04-08	Agentas 795	Audra Žrg340	Pikis	LTU003210032701		
Arėja	LTU003210070009	J. Knabikas	Mažeikių r.	2009-04-12	Adonis Žrg556	Astra Žrg484	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.
Taika	LTU003210033599	V. Gendvilas	Plungės r.	1999-02-18	Kūmas 903	Tuja Žrg274	Pikis	LTU003210032701		
Kilmė	LTU003210054006			2006-05-12	Karatas Žrg46	Karklė Žrg329	Pikis	LTU003210032701		
Tėisa	LTU003210062008			2008-05-07	Kuršis Žrg465	Troja Žrg331	Adonis	LTU003210055604		
Tėmplie	LTU003210096113			2013-06-03	Kuršis Žrg465	Taika Žrg335	Pikis	LTU003210032701		
Vika	LTU003210034102	A. Martyšius	Akmenės r.	2002-08-12	Perkūnas Žrg142	Vigrė Žrg197	Tiulpanas	LTU003210063708	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
Kregždė	LTU003210040603			2003-05-16	Perkūnas Žrg142	Kelmutė Žrg249	Tiulpanas	LTU003210063708		
Kvista	LTU003210050905			2005-03-13	Pursetas Žrg246	Kelmutė Žrg249	Tiulpanas	LTU003210063708		
Kurpė	LTU003210054706			2006-06-18	Pursetas Žrg246	Kelmutė Žrg249	Tiulpanas	LTU003210063708		
Žvitrė	LTU003210046104	M. Sekmokas	Panevėžio r.	2004-03-21	Aidas Žrg79	Žemyna Žrg172	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmokas	Panevėžio r.
							Uranas	LTU003210059307		

Alka	LTU003210048004			2004-09-08	Pikolis Žrg66	Alantė Žrg63	Taifūnas	LTU003210052106		
Antika	LTU003210048905			2005-04-17	Čipsas Žrg239	Alfa 2790	Taifūnas	LTU003210052106	LSMU GI	Radviliškio r.
Atlanta	LTU003210054306			2006-06-14	Kedras Žrg279	Alantė Žrg63	Taifūnas	LTU003210052106		
Tuopa	LTU003210099913			2013-04-10	Komposas Žrg502	Tuma Žrg281	Uranas	LTU003210059307	M. Sekmokas	Panevėžio r.
Kilė	LTU003210070209	V. Stunžėnas	Vilniaus r.	2009-05-04	Aitvaras Žrg62	Korta Žrg573	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
Kastė	LTU003210006797			1997-03-03	Korys Žrg605	Karamelė Žrg77	Persikas	LTU003210064208	R. Karbauskis	Šiaulių r.
							Kardas	LTU003210059007		
Audenė	LTU003210030400			2000-05-06	Aidas Žrg79	Kalvarija Žrg78	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.
Koletė	LTU003210049505			2005-04-18	Klevas Žrg81	Kastė Žrg67	Altas	LTU003210044704	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Kekė	LTU003210051405			2005-11-14	Aidas Žrg79	Karamelė Žrg77	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.
Kuosta	LTU003210052006			2006-03-28	Uosis Žrg199	Kvistė Žrg193	Altas	LTU003210044704	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Aviža	LTU003210054406			2006-04-30	Uosis Žrg199	Audenė Žrg304	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.
Žievė	LTU003210055907			2007-03-15	Tigras Žrg326	Žiezdrė Žrg198	Persikas	LTU003210064208		
Žėruolė	LTU003210064108			2008-06-05	Patrimpas Žrg65	Žiezdrė Žrg198	Altas	LTU003210044704	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Žaklina	LTU003210070309	R. Karbauskis	Šiaulių r.	2009-04-02	Krabas Žrg494	Žibuoklė Žrg57	Persikas	LTU003210064208		
Amazonė	LTU003210070509			2009-07-07	Krabas Žrg494	Audenė Žrg304	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.
Kanapė	LTU003210077210			2010-06-15	Patrimpas Žrg65	Kekė Žrg514	Kalnis	LTU003210051906		
Žemuogė	LTU003210077310			2010-06-16	Patrimpas Žrg65	Žibuoklė Žrg57	Kardas	LTU003210059007	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Karuselė	LTU003210082511			2011-08-01	Žaibas Žrg240	Koletė Žrg495	Altas	LTU003210044704		
Kritika	LTU003210092913			2013-04-24	Persikas Žrg642	Kuosta Žrg520	Kalnis	LTU003210051906	LSMU GI	Radviliškio r.
Žilvija	LTU003210099713			2013-07-08	Kardas Žrg590	Žievė Žrg559	Persikas	LTU003210064208	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Austina	LTU003210102014			2014-04-11	Taifūnas Žrg521	Aviža Žrg544	Altas	LTU003210044704		
Žabė	LTU003210104314			2014-05-17	Persikas Žrg642	Žaklina 70309	Torgelio linijos			
Kina	LTU003210106714			2014-05-28	Altas Žrg447	Kaja Žrg545	Kardas	LTU003210059007	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Žiemė	LTU003210048805	Z. Bružas	Kaunas	2005-03-04	Pelagas Žrg245	Žirda Žrg305	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Žolė	LTU003210069509			2009-04-05	Pelagas Žrg245	Žirda Žrg305	Aitvaras	LTU003210006295	LLBM	Kaišiadorių r.
Kaja	LTU003210054506	B. Bakutis	Kauno r.	2006-04-30	Uosis Žrg199	Kastė Žrg67	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
							Aitvaras	LTU003210006295	LLBM	Kaišiadorių r.
Kelmė	LTU003210071886	V. Kūlokas	Kauno r.	1986-03-04	Aruodas 633	Kolonija 1993	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Kulpė	LTU003210033200			2000-05-16	Torgel 768E	Kupolė Žrg74	Tinklas	LTU003210044005		

Krosna	LTU003210051606			2006-02-19	Aitvaras Žrg62	Kulpė Žrg332	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konusas	LTU003210063308				
Klara	LTU003210075310			2010-03-18	Kosmosas Žrg203	Kražė Žrg209	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		
Žesta	LTU003210078811			2011-02-20	Amūras Žrg450	Žiedūnė Žrg58	Tinklas	LTU003210044005				
Toma	LTU003210088012			2011-12-10	Komposas Žrg502	Tuma Žrg281	Tinklas	LTU003210044005				
Kaviškė	LTU003210070709	S. Zakarevičius	Vilniaus r.	2009-06-06	Aisetas Žrg446	Krona 2797	Tiulpanas	LTU003210063708	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
Tera	LTU003210097313	J.V. Kaliatka	Kauno r.	2013-04-03	Klevas Žrg81	Tezė Žrg259	Konusas	LTU003210063308				
Krona	LTU003210279794	K. Plutienė	Raseinių r.	1994-06-03	Kaštonas 845	Korta Žrg573	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.		
Kalvarija	LTU00321004196	D. Vilčinskas	Prienų r.	1996-05-05	Aruodas 633	Korda 2786	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konusas	LTU003210063308				
Trufė	LTU003210080911	A. Petruolis	Kelmės r.	2011-04-28	Uostas Žrg479	Tverė Žrg578	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.		
Afiša	LTU003210081111			2011-05-01	Uostas Žrg479	Astra Žrg579	Poliaris	LTU003210056407				
Ula F	LTU003210070809	V. Pocius	Plungės r.	2009-05-13	Uostas Žrg479	Astra Žrg579	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
							Adonis	LTU003210055604				
Tika	LTU003210028000	E. Survila	Mažeikiai	2000-10-30	Kaukas 902	Tylenė 2789	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.		
							Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
Artistė	LTU003210066208	A. Digaitis	Šilalės r.	2008-01-25	Kredas Žrg386	Alseta Žrg306	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.		
Žvelsa	LTU003210062708			2008-04-21	Aidas Žrg79	Žeimantė Žrg68	Uranas	LTU003210059307	Sekmoka	Panevėžio r.		
Alėja	LTU003210068009			2009-04-17	Aidas Žrg79	Alseta Žrg306	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.		
Kerpė	LTU003210037503	J. Kuliešienė	Skuodo r.	2003-01-02	Patrimpas Žrg65	Kastė Žrg67	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.		
Kuotrė	LTU003210085112			2012-02-06	Tyras Žrg381	Kerpė Žrg375	Adonis	LTU003210055604				
Kupstė	LTU003210092213			2013-01-17	Tyras Žrg381	Kerpė Žrg375	Erelio linija be Čempiono kraujo					
Kielė JK	LTU003210105214			2013-12-23	Tyras Žrg381	Kerpė Žrg375	Erelio linija be Čempiono kraujo					
Kava	LTU003210072087	A. Žymančius	Lazdijų r.	1987-02-01	Agentas 795	Kamelija 1989	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		
Kopa	LTU003210065908	M. Bernatonis	Lazdijai	2008-05-18	Žiburys Žrg207	Kava 2761	Tinklas	LTU003210044005				
Karla	LTU003210103114	S. V. Jokubauskas	Tauragės r.	2014-04-27	Tinklas Žrg440	Kopa Žrg659	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.		
Kielė	LTU003210043803	A. Užubalis	Molėtų r.	2003-06-22	Aitvaras Žrg62	Kava 2761	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmoka	Panevėžio r.		
											Uranas	LTU003210059307
Karelėja	LTU003210061606			2006-07-01	Kaštanis Žrg436	Kava 2761	Pūksis	LTU003210032302				
Kamėja A	LTU003210085611			2011-07-13	Taranas Žrg470	Karelėja Žrg616	Pūksis	LTU003210032302				

Katalėja A	LTU003210114015			2015-11-26	Papartis 81911	Kielė Žrg438	Torgelio linijos erzilai				
Kapela	LTU003210055503	V. Bagdonas	Telšių r.	2003-04-01	X	Kamanė Žrg554	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.	
Aiva	LTU003210048204			2004-07-09	Pikolis Žrg66	Aura 2792	Adonis	LTU003210055604			
Ambra	LTU003210070109			2009-06-08	Adonis Žrg556	Aiva Žrg482	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.	
								Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Kvanta	LTU003210099313			2013-05-07	Pikis Žrg327	Kapela Žrg555	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.	
								Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Anabeta	LTU003210105114	VĮ Telšių miškų urėdija	Telšių r.	2014-05-07	Adonis Žrg556	Aiva Žrg482	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.	
Žvaigždė	LTU003210023894	L. Rožukas	Trakų r.	1994-01-26	Orfėjas 047	Žibuoklė Žrg57	Kedras	LTU003210027901	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.	
Kasija	LTU003210031402	M. Ambrazas	Raseinių r.	2002-01-13	Klevas Žrg39	Klumpė 2746	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.	
Kačeta	LTU003210048605	V. Civinskas	Vilniaus r.	2005-03-05	Čipsas Žrg239	Korita Žrg61	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.	
								Tiulpanas			LTU003210063708
								Kuodas			LTU003210053106
Karamelė II	LTU003210077910			2010-08-24	Kaukas Žrg731	Kačeta Žrg486	Konusas	LTU003210063308			
								Kuodas			LTU003210053106
Kražantė	LTU003210047604	S. Palubinskas	Lazdijų r.	2004-07-20	Aitvaras Žrg62	Kuosa 2799	Konusas	LTU003210063308			
							Konkurentas	LTU003210052806			
Klanė	LTU003210067791	L. Augaitis	Kretingos r. sav.	1991-06-18	Agentas 795	Kelmė 2745	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.	
Kaukė	LTU003210072391			1991-05-10	Agentas 795	Kaskada Žrg607	Kelmas	LTU003210053906			
Klasika	LTU003210012196			1996-05-22	Aruodas 633	Klanė Žrg677	Kelmas	LTU003210053906			
Klavesina	LTU003210067608			2008-05-28	Kaukas 902	Klanė Žrg677	Kresnis	LTU003210071309			
Kamelija II	LTU003210080311			2011-05-12	Kelmas Žrg539	Kaukė Žrg723	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.	
Kamanė II	LTU003210080511			2011-05-25	Kelmas Žrg539	Klanė Žrg677	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.	
Kraitelė	9 LTU00321000812			2012-04-26	Kivis Žrg618	Kaukė Žrg723	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.	
Tula	LTU003210044204			A. Garbačauskas	Klaipėdos r.	2004-02-03	Kaukas 902	Tylenė 2789	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas
Tichė	LTU003210069809	2009-04-27	Pikis Žrg327			Tula Žrg442	Kubas	LTU003210071709			
Aušrinė	LTU003210023795	A. Paškauskas	Šiaulių r.	1995-06-12	Aruodas 633	Alfa 2790	Altas	LTU003210044704	R. Karbauskis	Šiaulių r.	
Agripina	LTU003210078010	A. Kasmauskytė	Šilalės r.	2010-06-23	Krabas Žrg494	Aušrinė Žrg237	Poliaris	LTU003210056407	M.Čekavičius	Kelmės r.	

Alesia	LTU003210091211	J. Beleška	Birštono sav.	2011-05-29	Altas Žrg447	Aušrinė Žrg237	Čemerys	LTU003210076110	L. Vertinskienė	Alytaus r.		
Klaida	LTU003210011096	D. Ručinskas	Vilniaus r.	1996-02-04	Krateris 892	Kamanė 2760	Konusas,	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konkurentas	LTU003210052806				
Aza	LTU003210046900	M. Baltrušaitienė	Kazlų Rūda	2000-01-15	Aitvaras Žrg62	Akcija IC13173	Konusas	LTU003210063308				
											Konkurentas	LTU003210052806
Žaibė	LTU003210046404					2004-04-05	Aidas Žrg79	Žiedūnė Žrg58			Konusas	LTU003210063308
											Konkurentas	LTU003210052806
											Tiulpanas	LTU003210063708
Akela	LTU003210067409					2009-03-08	Korys Žrg605	Aza Žrg469			Konusas	LTU003210063308
											Konkurentas	LTU003210052806
Žvitruolė	LTU003210076210					2010-02-10	Žalvaris Žrg405	Žaibė Žrg464			Konusas	LTU003210063308
											Konkurentas	LTU003210052806
Atila	LTU003210077810					2010-08-15	Žalvaris Žrg405	Aza Žrg469			Konusas	LTU003210063308
											Konkurentas	LTU003210052806
Agilė	LTU003210107014					2014-06-02	Korys Žrg605	Aza Žrg469			Konusas	LTU003210063308
									Konkurentas	LTU003210052806		
Alatė	LTU003210114215					2015-10-07	Korys Žrg605	Aza Žrg469	Konusas	LTU003210063308		
							Konkurentas	LTU003210052806				
Jarubė	LTU003210082411	V. Simanavičius	Šakių r.	2011-07-15	Čipsas Žrg239	Junda Žrg196	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		
Junda	LTU003210019699	T. Andriulienė	Raseinių r.	1999-04-11	Aidas Žrg79	Kelmė 2745	Čipsas	LTU003210023998	T. Andriulienė	Raseinių r.		
Korintė	LTU003210049005					2005-04-24	Aidas Žrg79	Koralė Žrg252			Čipsas	LTU003210023998
Kapričė	LTU003210102414					2014-05-02	Čipsas Žrg239	Korintė Žrg490	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Jaja	LTU003210111015					2015-07-18	Čipsas Žrg239	Junda Žrg196	Erelio linija be Čempiono kraujo			
Kalnutė	LTU003210088112	V. Angelskienė	Plungės r.	2012-06-08	Čipsas Žrg239	Korintė Žrg490	Adonis	LTU003210055604				
Kašmyrė	LTU003210113915					2015-11-15	Čilis 92813	Kalnutė 88112	Adonis	LTU003210055604		
Kikilė	LTU003210079211	L. Gudynaitė	Alytaus r.	2011-04-30	Čipsas Žrg239	Korintė Žrg490	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konkurentas	LTU003210052806				
Kupa	LTU003210047704	I. Latakienė	Plungės r.	2004-08-08	Pikolis Žrg66	Klevutė Žrg69	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.		
Koda	LTU003210076610					2010-06-13	Kuršis Žrg465	Kupa Žrg477	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Kaja IL	LTU003210105714					2014-06-16	Aidas Žrg79	Koda Žrg766	Kresnis	LTU003210071309		

Karmen	LTU003210065808	J. Repeika	Varėnos r.	2008-05-04	Agentas 795	Kielė Žrg438	Čemerys	LTU003210076110	I. Vertinskienė	Alytaus r.	
Karolina	LTU003210025899	F. Šinkūnaitė	Biržų r.	1999-11-09	Kaukas 902	Kanarėlė Žrg40	Uostas	LTU003210047904	F. Šinkūnaitė	Biržų r.	
Žvongė	LTU003210057507			2007-05-22	Pikis Žrg327	Žagarė Žrg330	Uostas	LTU003210047904			
Tverė	LTU003210057807			2007-06-01	Pikis Žrg327	Taika Žrg335	Uostas	LTU003210047904			
Agafa	LTU003210094413			2013-04-14	Uostas Žrg479	Astra Žrg579	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmokas	Panevėžio r.	
Kafina	LTU003210094913			2013-04-26	Uostas Žrg479	Kotryna Žrg604	Pūksis	LTU003210032302			
Kamifa	LTU003210106114			2014-04-15	Uostas Žrg479	Karolina Žrg258	Pūksis	LTU003210032302			
Tafija	LTU003210110815			2015-04-27	Uostas Žrg479	Tverė Žrg578	Pūksis	LTU003210032302			
Aksomė	LTU003210057107			A. Juodsnukis	Prienų r.	2007-05-15	Aidas Žrg79	Almeda Žrg384	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas
Alantė II	LTU003210079811	I. Čekanavičienė	Jonavos r.	2011-04-11	Uosis Žrg199	Alka Žrg480	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.	
								Konkurentas			LTU003210052806
								Tiulpanas			LTU003210063708
Atoma	LTU003210106914			2014-06-04	Perkūnas 82011	Alantė II 79811	Konusas	LTU003210063308			
								Konkurentas			LTU003210052806
								Tiulpanas			LTU003210063708
Kaskada	LTU003210060787	D. Šeškauskaitė	Raseinių r.	1987-03-25	Agentas 795	Kasetė 1990	Čipsas	LTU003210023998	T. Andriulienė	Raseinių r.	
Kaštonė	LTU003210066008	D. Vaitauskaitė	Raseinių r.	2008-01-12	Kedras Žrg279	Kaskada Žrg607	Čipsas	LTU003210023998			
Karjera	LTU003210031101	J. Galinaitis	Raseinių r.	2001-12-28	Korys Žrg605	Kaukė 2784	Čipsas	LTU003210023998			
Ketara	LTU003210084811			2011-08-05	Kankorėžis Žrg492	Karjera Žrg311	Čipsas	LTU003210023998			
Kužanka	LTU003210066108	Sargelių bendruomenė	Raseinių r.	2008-02-13	Kedras Žrg279	Karjera Žrg311	Čipsas	LTU003210023998	V. Bagdonas	Telšių r.	
Taganka	LTU003210036502	V. Sungaila	Akmenės r.	2002-12-14	Klevas Žrg39	Trapecija Žrg48	Pikis	LTU003210032701			
								Poliaris			LTU003210056407
Trabanta	LTU003210073909			2009-03-17	Kosmosas Žrg203	Taganka Žrg365	Pikis	LTU003210032701			
								Poliaris			LTU003210056407
Tora II	LTU003210113615			2015-07-10	Trekas Žrg736	Trabanta Žrg739	Pikis	LTU003210032701			
								Poliaris			LTU003210056407
Tara II	LTU003210113514			V. Ribačevskas	Plungės r.	2014-02-28	Trekas Žrg736	Taganka Žrg365			Pikis
										Poliaris	LTU003210056407
Vigrė	LTU003210019799	1999-04-26	Aidas Žrg79			Kupolė Žrg74	Tekontis	LTU003210057707			
Krivė	LTU003210057607	2007-05-26	Kaštanis Žrg436			Karklė Žrg329	Tekontis	LTU003210057707			

Kryvulė	LTU003210111115			2015-06-18	Tekontis Žrg577	Krivė Žrg576	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Vanila	LTU003210105714	S. Kniukšta	Telšių r.	2014-05-01	Tekontis Žrg577	Vigrė Žrg197	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
							Persikas	LTU003210064208	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Vėtrūnė	LTU003210080711	G. Žilys	Plateliai	2011-05-30	Tekontis Žrg577	Vėtra Žrg517	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
							Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Kamila	LTU003210104014	V. Pušinskas	Tauragė	2014-05-20	Tekontis Žrg577	Krivė Žrg576	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
							Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
							Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Vėtra	LTU003210051706	S. Valiuvienė	Šilalės r.	2006-03-30	Pursetas Žrg246	Vigrė Žrg197	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
							Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
							Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
							Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Vija	LTU003210093913			2013-06-04	Tekontis Žrg577	Vėtra Žrg517	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
							Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Viržė	LTU003210109615			2015-05-29	Uosis Žrg199	Vėtra Žrg517	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Alyva	LTU003210065208	P. Vainauskis	Kelmės r.	2008-07-03	Alsysis Žrg377	Agluona Žrg277	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Arnika	LTU003210085512			2012-03-28	Uosis Žrg199	Alyva Žrg652	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.
Aukštė	LTU003210109315			2015-04-12	Uosis Žrg199	Alyva Žrg652	Poliaris	LTU003210056407		
Kalvė	LTU003210080211	L. Rimkienė	Kelmės r.	2011-04-25	Žaibas Žrg240	Kaspija Žrg553	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Keruolė	LTU003210086212			2012-05-20	Žaibas Žrg240	Kaspija Žrg553	Uosis	LTU003210019999		
Žimutė	LTU003210070609	P. Dargis	Šilutės r.	2009-05-18	Pūksis Žrg323	Žvitrė Žrg461	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Klajūnė	LTU003210033396	G. Burkys	Kauno r.	1996-01-01	Kaukas 902	Kava 2761	Patrimpas	LTU003210006597	LSMU GI	Radviliškio r.
Korta II	LTU003210052906			2006-04-14	Koralas Žrg204	Korena Žrg317	Čipsas	LTU003210023998	T. Andriulienė	Raseinių r.
Tuma	LTU003210028100			2000-11-05	Kaukas 902	Tema 2788	Tiulpanas	LTU003210063708	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
Žilvinė	LTU003210057207	J. Dovtartas	Kauno r.	2007-03-07	Pelagas Žrg245	Žirda Žrg305	Aitvaras	LTU003210006295	LLBM	Kaišiadorių r.
Karklė	LTU003210032999	Pakutuvėnų vienuolynas	Plungės r.	1999-01-11	Kečas IC11937	Kielė Žrg275	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Žiga	LTU003210028200	Č. Marcinauskas	Širvintų r.	2000-11-10	Kaukas 902	Žara Žrg27	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Tiulpanas	LTU003210063708		

Žvilga	LTU003210061108			2008-03-04	Pelagas Žrg245	Žirda Žrg305	Konusas	LTU003210063308		
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Tiulpanas	LTU003210063708		
							Kuodas	LTU003210053106		
Anika	LTU003210062508			2008-05-05	Uosis Žrg199	Aida Žrg512	Konusas	LTU003210063308		
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Tiulpanas	LTU003210063708		
							Kuodas	LTU003210053106		
Kreta	LTU003210062308			2008-05-15	Pūksis Žrg323	Klevutė Žrg69	Konusas	LTU003210063308		
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Tiulpanas	LTU003210063708		
							Kuodas	LTU003210053106		
Kanoja	LTU003210095513			2013-05-07	Karatas Žrg46	Karina Žrg722	Konusas	LTU003210063308		
							Konkurentas	LTU003210052806		
Žakonda	LTU003210095713			2013-05-16	Karatas Žrg46	Žvilga Žrg611	Konusas	LTU003210063308		
Akila	LTU003210095913			2013-05-18	Karatas Žrg46	Anika Žrg625	Konusas	LTU003210063308		
Žaltė	LTU003210113116			2015-11-04	Tukanas 87512	Žiga Žrg282	Konusas	LTU003210063308		
Troja	LTU003210033196	R. Zalonskis	Skuodo r.	1996-03-02	Olimpas 090	Tyla 2672	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
Tulpė	LTU003210051806	R. Žiauberis	Šilalės r.	2006-01-12	Koralas Žrg204	Tuma Žrg281	Kelmas	LTU003210053906	J. Kuliešienė	Skuodo r.
							Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r.
Jotvingė	LTU003210062908	R. Bublys	Radviliškio r.	2008-04-30	Čipsas Žrg239	Junda Žrg196	Kalnis	LTU003210051906	LSMU GI	Radviliškio r.
Juna	LTU003210110315			2015-05-05	Žaibas Žrg240	Jotvingė Žrg629	Kalnis	LTU003210051906		
Volungė	LTU003210063008	V. Sireikis	Šiaulių r.	2008-05-19	Karatas Žrg46	Vigrė Žrg197	Persikas	LTU003210064208	R. Karbauskis	Šiaulių r.
Žerutė	LTU003210056007	M. Čekavičius	Kelmės r.	2007-04-09	Klevas Žrg81	Žibuoklė Žrg57	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.
Žuvėdra	LTU003210056307			2007-04-18	Aidas Žrg79	Žemyna Žrg172	Poliaris	LTU003210056407		
Žiogė	LTU003210081411			2011-06-03	Poliaris Žrg564	Žerutė Žrg560	Atas	LTU003210081511		
Žadutė	LTU003210089712			2012-06-22	Poliaris Žrg564	Žerutė Žrg560	Atas	LTU003210081511		
Žaba	LTU003210096213			2013-06-10	Poliaris Žrg564	Žiogė 81411	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Žura	LTU003210107515			2014-12-17	Poliaris Žrg564	Žerutė Žrg560	Atas	LTU003210081511	M. Čekavičius	Kelmės r.
Žinukė	LTU003210113015			2015-06-18	Atas 81511	Žadutė 89712	Saturno linijos			
Akacija	LTU003210060808	Kuršėnų vaikų		2008-01-11	Tigras Žrg326	Asvėja Žrg173	Persikas	LTU003210064208,	R. Karbauskis	Šiaulių r.

		globos namai					Altas	LTU003210044704				
Kyvė	LTU003210064908			2008-05-22	Kiršas Žrg491	Kvistė Žrg193	Persikas	LTU003210064208				
							Altas	LTU003210044704				
Aušra	LTU003210062408	R. Bedalis	Pasvalio r.	2008-05-07	Uosis Žrg199	Antika Žrg489	Altas	LTU003210044704				
Auska	LTU003210025100	A. Ulys	Molėtų r.	2000-03-11	Saturnas Žrg64	Aura 2792	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmokas	Panevėžio r.		
									Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
									Konusas	LTU003210063308		
Klema	LTU003210067809					2009-04-26	Klevas Žrg81	Kena Žrg307	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmokas	Panevėžio r.
									Konkurentas	LTU003210052806		
									Konusas	LTU003210063308		
Akmena	LTU003210085912					2012-05-19	Tigras Žrg326	Auska Žrg251	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
									Konusas	LTU003210063308		
Aitra	LTU003210093313					2013-05-25	Tigras Žrg326	Auska Žrg251	Konkurentas	LTU003210052806		
									Konusas	LTU003210063308		
Kora UA	LTU003210110615			2015-04-19	Taurus II 80611	Klema Žrg678	Konkurentas	LTU003210052806				
							Konusas	LTU003210063308				
Karūna	LTU003210067909	P. Gudžiūnas	Tauragės r.	2009-04-08	Žaibas Žrg240	Kamilija Žrg478	Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.		
Klevutė	LTU003210006997	M. Jankauskienė	Švenčionių r.	1997-02-17	Klevas Žrg81	Kaukė Žrg5	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konusas	LTU003210063308				
Kukla	LTU003210078510	J. Paršeliūnas	Alytaus r.	2010-09-10	Aitvaras Žrg62	Krantė Žrg646	Čemarys	LTU003210076110	L. Vertinskienė	Alytaus r.		
Kamanė	LTU003210052706	E. Valaitienė	Kaunas	2006-04-09	Koralas Žrg204	Kražė Žrg209	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
											Konusas	LTU003210063308
									Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Kadagė	LTU003210093213					2013-05-08	Klarijonas Žrg343	Kamanė Žrg527	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
									Konusas	LTU003210063308		
							Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		
Tonalė	LTU003210058706	M. Genys	Alytaus r.	2006-12-27	Agentas 795	Tabora Žrg271	Čemerys	LTU003210076110	L. Vertinskienė	Alytaus r.		
Kvinta	LTU003210052506	Z. Mikutavičius	Kelmės r.	2006-05-15	Pursetas Žrg246	Kregždė Žrg406	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.		
Aida	LTU003210051205	V. Živatkauskienė	Kėdainių r.	2005-07-05	Aidas Žrg79	Aza Žrg469	Erelio linijos eržilai					
Atėnė	LTU003210068109	V.	Kaunas	2009-05-01	Uosis Žrg199	Antika Žrg489	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		

Aura	LTU003210081611	Kazanavičius		2011-06-18	Puntukas Žrg621	Atėnė Žrg681	Tinklas	LTU003210044005		
Kalniškė	LTU003210067009	P. Lukoševičius	Lenkija	2009-02-09	Aisetas Žrg446	Kulpė Žrg332	Tinklas	LTU003210044005		
Kvorta	LTU003210068309			2009-05-06	Aitvaras Žrg62	Kražė II Žrg592	Tinklas	LTU003210044005		
Kweitiks	Kum.			2015-05-30	Tinklas Žrg440	Kalniškė Žrg670				
Kaštonė II	LTU0032100732			Z. Bagaliūnas	Elektrėnų sav.	2009-04-22	Kaukas 902	Kačeta Žrg486	Konkurentas	LTU003210052806
							Konusas	LTU003210063308		
Ketoma	LTU003210053806	VšĮ „Rietavo žirgynas“		2006-03-12	Kosmosas Žrg203	Kvota Žrg272	Kubas	LTU003210071709,	A.Savickas	Klaipėdos r.
Kolta	LTU003210063508			2008-03-24	Kedras Žrg279	Korena Žrg317	Kubas	LTU003210071709		
Kana	LTU003210069309			2009-03-03	Klarijonas Žrg343	Korsika Žrg370	Kubas	LTU003210071709		
Kuršė	LTU003210079411			2011-05-13	Kosmosas Žrg203	Kelmutė Žrg249	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.
Kalija	LTU003210004797	Š. Vėbra	Panevėžio r.	1997-03-06	Agentas 795	Karina 2781	Pūksis	LTU003210032302	M. Sekmokas	Panevėžio r.
Kira II	LTU003210082211			2011-04-23	Uosis Žrg199	Kalija Žrg47	Pūksis	LTU003210032302		
Karilė	LTU003210107714			2014-07-29	Pūksis Žrg323	Kalija Žrg47	Uranas	LTU003210059307		
Kupolė	LTU003210007495	S. Bagdonas	Šiauliai	1995-05-25	Aruodas 633	Kaukė Žrg5	Spartakas	LTU003210050705	S. Bagdonas	Šiauliai
Kelmutė	LTU003210024900			2000-04-07	Aidas Žrg79	Kelmė 2745	Spartakas	LTU003210050705		
Žirda	LTU003210030599			1999-04-07	Korys Žrg605	Žarija Žrg236	Spartakas	LTU003210050705		
Aguona	LTU003210038303			2003-03-08	Aidas Žrg79	Austėja Žrg59	Spartakas	LTU003210050705		
Anika	LTU003210074510			2010-05-01	Pūksis Žrg323	Atlanta Žrg543	Spartakas	LTU003210050705		
Krokuva	LTU003210076010			2010-04-10	Aidas Žrg79	Kupolė Žrg74	Spartakas	LTU003210050705		
Kinta	LTU003210104914			2014-04-29	Spartakas Žrg507	Krokuva 76010	Klanis	LTU003210051906	LSMU GI	Radviliškio r.
Aronija	LTU003210105914			2014-06-20	Spartakas Žrg507	Anika Rg745	Kalnis	LTU003210051906		
Kavanda	LTU003210064008	N. Kadienė	Plungės r.	2008-01-07	Kedras Žrg279	Kometa Žrg214	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Kava II	LTU003210076910	A. Bendoraitis	Vilkaviškio r	2010-07-10	Aitvaras Žrg62	Kuosa Žrg4	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Kengūra	LTU003210065708	V. Staponkus	Telšių r.	2008-08-28	Pikis Žrg327	Kapela Žrg555	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Kaspija II	LTU003210113815			2015-05-03	Adonis Žrg556	Kengūra Žrg657	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
Kaukė	LTU003210000584	I. Martinkienė	Pakruojo r.	1984-01-03	Agentas 795	Kamelija 1989	Sena kumelė jau			
Kaitra	LTU003210072190	A. Kondratovičius	Vilniaus	1990-03-15	Agentas 795	Kasetė 1990	Kedras	LTU003210027901	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
							Tiulpanas	LTU003210063708		
							Kuodas	LTU003210053106		
Tesa	LTU003210071209	A. Svitojus	Vilnius	2009-10-11	Kedras Žrg46	Tema 2788	Konkurentas	LTU003210052806		

							Konusas	LTU003210063308				
							Kuodas	LTU003210053106				
Kražė II	LTU003210059207	G. Banys	Jurbarko r.	2007-04-22	Aitvaras Žrg62	Kregždutė Žrg120	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.		
Kaštonė GB	LTU003210113415			2015-07-29	Tinklas Žrg440	Kražė II Žrg592	Čipsas	LTU003210023998	T. Andriulienė	Raseinių r.		
Kartena	LTU003210058407	V. Kriščiūnas	Skuodo r.	2007-04-03	Koralas Žrg204	Klaipėda Žrg49	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
KamanėV K	LTU003210097512			2012-04-22	Keružis Žrg672	Kartena Žrg584	Adonis	LTU003210055604				
Kvantina	LTU003210108314			2014-04-01	Keružis Žrg672	Kartena Žrg584	Adonis	LTU003210055604				
Katrė	LTU003210064308	M. Savickė	Rietavo r.	2008-06-21	Karatas Žrg46	Kregždė Žrg406	Adonis	LTU003210055604				
Alada	LTU003210074710	A. Savickas	Plungės r.	2010-05-01	Pūksis Žrg323	Alka Žrg480	Kubas	LTU003210071709	A. Savickas	Klaipėdos r.		
Aba	LTU003210074810			2010-06-03	Pūksis Žrg323	Antika Žrg489	Kubas	LTU003210071709				
Kalifornija	LTU003210070409	G. Čirpys	Joniškio r.	2009-06-22	Altas Žrg447	Kekė Žrg514	Spartakas	LTU003210050705	S. Bagdonas	Šiauliai		
Žaizdrė	LTU003210089312	M. Kleišmantas	Šilalės r.	2012-06-06	Kuršis Žrg465	Žagarė Žrg330	Kubas	LTU003210071709	A. Savickas	Klaipėdos r.		
							Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.		
Taurė	LTU003210073810	M. Timinskas	Klaipėdos r.	2010-04-22	Kuršis Žrg465	Troja Žrg331	Kubas	LTU003210071709	A. Savickas	Klaipėdos r.		
									Kresnis	LTU003210071309	L. Augaitis	Kretingos r. sav.
Tatanka	LTU003210103513			2013-06-17	Kėnis Žrg682	Taurė 73810	Kubas	LTU003210071709	A. Savickas	Klaipėdos r.		
Kona	LTU003210074910	R. Jazbutienė	Kretingos r.	2010-03-23	Klarijonas Žrg343	Kometa Žrg214	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
Kanklė	LTU003210065308	A. Kežutis	Širvintų r.	2008-07-19	Aitvaras Žrg62	Kernavė Žrg119	Konkurentas	LTU003210052806	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
											Konusas	LTU003210063308
Krėja	LTU003210086012			2012-05-10	Aitvaras Žrg62	Kanklė Žrg653	Konkurentas	LTU003210052806				
											Konusas	LTU003210063308
Ažytė	LTU003210066308	I. Šiumė	Radviliškio r.	2008-12-01	Žaibas Žrg240	Auska Žrg251	Kardas	LTU003210059007	R. Karbauskis	Šiaulių r.		
Alita	LTU003210110215	A. Mačiulienė	Vilniaus r.	2015-03-10	Pūksis Žrg323	Atlanta Žrg543	Kuodas	LTU003210053106	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Tiulpanas	LTU003210063708				
Akafė	LTU003210081311	Ž. Overlingienė	Vilniaus r.	2011-05-09	Uostas Žrg479	Aksomė Žrg571	Kuodas	LTU003210053106				
							Tiulpanas	LTU003210063708				
							Konkurentas	LTU003210052806				
							Konusas	LTU003210063308				
Žesta	LTU003210083111	V. Michalovska	Vilniaus r.	2011-02-01	Taranas Žrg470	Žara Žrg27	Konusas	LTU003210063308				

							Kedras	LTU003210027901				
Krivinė	LTU003210065608	Arlauskas	Molėtų r.	2008-07-14	Aisetas Žrg446	Kelmė 2745	Uranas	LTU003210059307	M. Sekmokas	Panevėžio r.		
							Pūksis	LTU003210032302				
Temba	LTU003210048305	I. Kandratavičius	Utenos r.	2005-02-09	Kosmosas Žrg203	Tika Žrg280	Uranas	LTU003210059307				
							Pūksis	LTU003210032302				
Karavelė	LTU003210090512	A. Smalstys	Utenos r.	2012-06-08	Tinklas Žrg440	Krivinė Žrg656	Uranas	LTU003210059307				
							Pūksis	LTU003210032302				
Kražė	LTU003210020998	A. Klimas	Telšių r.	1998-04-20	Agentas 795	Katė Žrg220	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
Klėja	LTU003210094813			2013-04-05	Komposas Žrg502	Kražė Žrg209	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.		
Kūma	LTU003210079611	G.Kazlauskienė	Plungės r.	2011-03-03	Tyras Žrg381	Kerpė Žrg375	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.		
							Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.		
Keitė	LTU003210078210	V. Mitrulevičius	Alytaus r.	2010-07-18	Krivis Žrg441	Karelija Žrg616	Čemerys	LTU003210076110	L. Vertinskienė	Alytaus r.		
Žibuoklė	LTU003210005789	V. Lukauskas	Klaipėdos r.	1989-06-26	Agentas 795	Žibutė IC10058	Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.		
Žavingoji	LTU003210091112			2012-08-15	Kardas Žrg590	Žibuoklė Žrg57	Adonis	LTU003210055604				
Kamaja	LTU003210084211	I. Jaciūnienė	Alytaus r.	2011-03-22	Talismanas Žrg367	Kražė Žrg209	Čemerys	LTU003210076110	L. Vertinskienė	Alytaus r.		
Auksinė širdelė	LTU003210078110	P. Keteris	Šilalės r	2010-03-21	Artis Žrg524	Alseta Žrg306	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.		
				Pikis	LTU003210032701	V. Bagdonas	Telšių r.					
				Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.					
Aktina	LTU003210077710	A. Trepkus	Kauno r.	2010-08-02	Aitvaras Žrg62	Kraitė Žrg606	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
							Konkurentas	LTU003210052806				
Kodana	LTU003210089912	J. Jonaitienė	Šiaulių r.	2012-05-03	Sūkurys Žrg513	Kvista Žrg509	Kardas	LTU003210059007	R. Karbauskis	Šiaulių r.		
Abrafitė	LTU003210087612	P. Bertašius	Ignalinos r.	2012-04-12	Uostas Žrg479	Aksomė Žrg571	Kuodas	LTU003210053106	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.		
											Tiulpanas	LTU003210063708
											Konkurentas	LTU003210052806
											Konusas	LTU003210063308
Afruditė	LTU003210087712					2012-04-13	Uostas Žrg479	Astra Žrg579			Kuodas	LTU003210053106
											Tiulpanas	LTU003210063708
											Konusas	LTU003210063308
Žofritė	LTU003210087812					2012-04-14	Uostas Žrg479	Žvongė Žrg575			Kuodas	LTU003210053106
							Tiulpanas	LTU003210063708				

							Konkurentas	LTU003210052806		
							Konusas	LTU003210063308		
Kuoja	LTU003210074110	I. Heynold	Kelmės r.	2010-04-22	Pikis Žrg327	Kapela Žrg555	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Kvedarna	LTU003210076310	V. Zabulėnienė	Vilniaus r.	2010-04-20	Taranas Žrg470	Kruoja Žrg215	Konusas	LTU003210063308	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
							Tiulpanas	LTU003210063708		
Krivonė	LTU003210101414	R. Buinauskas	Lazdijų r.	2014-02-15	Tinklas Žrg440	Krosna Žrg516	Kuodas	LTU003210053106		
							Tiulpanas	LTU003210063708		
							Konkurentas	LTU003210052806		
Alūna	LTU003210089212	A. Savickas	Klaipėdos r.	2012-05-20	Uranas Žrg593	Antika Žrg489	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
Udrefa	LTU003210094313	A. Kaminskas	Lazdijai	2013-04-12	Karatas Žrg46	Ula F	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Akustika	LTU003210089412	R. Lamauskas	Utenos r.	2012-06-07	Pūksis Žrg323	Atlanta Žrg543	Kuodas	LTU003210053106	UAB „Lietuvos žirgynas“	Vilniaus r.
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Konusas	LTU003210063308		
Kronika	LTU003210099613	R. Vilkiškė	Elektrėnų sav.	2013-08-05	Spartakas Žrg507	Kupolė Žrg74	Kuodas	LTU003210053106		
							Konkurentas	LTU003210052806		
							Konusas	LTU003210063308		
Astra	LTU003210057904	L. Grudzinskas	Klaipėdos r.	2004-01-01	X	Klajūnė Žrg333	Kubas	LTU003210071709,	A.Savickas	Klaipėdos r.
Žagarė	LTU003210033096			1996-01-10	Olimpas 090	Žara Žrg27	Kubas	LTU003210071709,		
Žora	LTU003210097213	J. Truskauskas	Kalvarijos sav.	2013-03-17	Klevas Žrg81	Žimutė Žrg706	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.
Kora	LTU003210092713	D. Brukštus	Ignalinos r.	2013-03-31	Kardas Žrg590	Kaja Žrg590	Torgelio ar Astūro linijos eržilai			
Vesta	LTU003210091412	S. Karpas	Kelmė	2012-09-18	Sūkurys Žrg513	Vika Žrg341	Poliaris	LTU003210056407	M. Čekavičius	Kelmės r.
Žurnalistė	LTU003210075210	V. Paulauskas	Panevėžio r.	2010-02-20	Taranas Žrg470	Žara Žrg27	Uranas	LTU003210059307	M. Sekmokas	Panevėžio r.
Trakė	LTU003210092613	Šveikauskis	Šilalės r.	2013-03-04	Kolibris Žrg501	Tulpė Žrg518	Uosis	LTU003210019999	P. Vainauskis	Kelmės r.
Kamanta	LTU003210058607	J. Braška	Biržų r.	2007-02-16	Žiburys Žrg207	Karjera Žrg311	Uostas	LTU003210047904	F. Šinkūnaitė	Biržų r.
Vesta II	LTU003210105814	B. Jašinskas	Kretingos r.	2014-05-01	Tekontis Žrg577	Vigrė Žrg197	Kubas	LTU003210071709	A.Savickas	Klaipėdos r.
Kirsna	LTU003210059507	R. Savickas	Širvintų r.	2007-05-02	Pelagas Žrg245	Kelmė 2745	Tinklas	LTU003210044005	V. Kūlokas	Kauno r.
Kūla	LTU003210095212	A. Rundzienė	Telšių r.	2012-02-01	Žiburys Žrg207	Kavanda Žrg640	Adonis	LTU003210055604	V. Bagdonas	Telšių r.

LIETUVOS SUNKIŲJŲ, STAMBIŲJŲ ŽEMAITUKŲ IR ŽEMAITUKŲ VEISLIŲ ARKLIŲ VERTINIMO TAISYKLĖS

I. VERTINIMO PRINCIPAI

1. Veislinių arklių vertinimo tikslas yra nustatyti jų veislinę vertę, paskirtį ir kompleksiškai juos įvertinti.
2. Arklių vertinimą atlieka veislininkystės institucijos (asociacijos) sudaryta ekspertų komisija.
3. Iškilus nesutarimui dėl vertinimo su arklio savininku, šis gali kreiptis į veislininkystės instituciją (asociaciją), kuri paskirs papildomus ekspertus.
4. Arkliai vertinami pagal kilmę, eksterjerą ir konstituciją, tipingumą, kūno matmenis, charakterį, judesius, darbingumą ir palikuonių kokybę.
5. Arkliai vertinami:
 - 5.1. pirmą kartą - 6-8 mėn. amžiaus priedauglis pagal kilmę ir eksterjerą;
 - 5.2. antrą kartą - 1,5-2 m. amžiaus priedauglis pagal kilmę ir eksterjerą;
 - 5.3. trečią kartą - 3-3,5 m. amžiaus arkliai pagal kilmę, eksterjerą ir konstituciją, tipingumą veislei, kūno matmenis, charakterį, judesius, o eržilai - ir pagal darbingumą (gali būti įvertintas ir vyresnių eržilų darbingumas). Po trečiojo vertinimo veislės reikalavimus atitinkantys eržilai ir kumelės pradedami naudoti reprodukcijai ir įrašomi į kilmės knygą.
 - 5.4. ketvirtąjį (paskutinį) kartą vertinami 8 m. ir vyresni eržilai bei kumelės, sulaukę palikuonių:
 - 5.4.1 eržilai – ne mažiau kaip pagal 6-8 palikuonis, gautus iš dviejų kergimo sezonų;
 - 5.4.2 kumelės – ne mažiau kaip pagal du palikuonis .
- Šių palikuonių (3-3,5 m. amžiaus) selekcinė vertė laikoma arklių ketvirtojo vertinimo pagrindiniu rodikliu.
6. Arkliai vertinami 100 balų sistema pagal požymių svarbą. Daugiausia balų tenka tam požymiui, kuris labiausiai lemia tam tikro amžiaus arklių veislinę vertę (1 lentelė).

1 lentelė. **Arklių vertinimo suvestinė**

Arklio amžius	Vertinamieji požymiai ir balai							darbingumas	Iš viso balų	Klasė		
	kilmė	eksterjeras ir konstitucija	tipingumas	kūno matavimai	charakteris	judesiai	palikuonių kokybė			aukščiausiai	elito	I
6-8 mėn.	0-60	0-40	-	-	-	-	-	-	100		100-80	79-60
1,5-2 m.	0-50	0-50	-	-	-	-	-	-	100		100-80	79-60
3-3,5 m.	0-10	0-30	0-20	0-10	0-10	0-20	-	100	100		100-80	79-60
8 m. ir vyresni	0-10	0-30	0-10	0-10	0-10	-	0-30	100	100	100-80	100-80	79-60

7. Arkliai pagal įvertinimo balus skirstomi į tris klases: aukščiausią, elito ir pirmąją. Arkliai nepriskirti pirmai klasei laikomi neveisliniais. Aukščiausia klasė suteikiama 8 metų ir vyresniems elito klasės eržilams, kurie vertinant pagal darbingumą surenka elito klasei reikalaujamą balų sumą (ne mažiau 50 balų). Kumelės pagal darbingumą nevertinamos.

8. Arkliai prieš vertinimą turi būti nuvalyti ir atitikti parodos kondiciją. Vertinama gerai apšviestoje aikštelėje. Ekspertai apžiūri arklių stovintį, einantį žingine, bėgantį risčia ir šuoliu iš

priekio, šonų ir užpakalio. Vertinami arkliai turi leisti pakelti jiems kojas, mokėti judėti greta arklininko žingsniu bei risčia.

9. Ekspertų komisija užpildo vertinimo lapus. Vertinimo duomenys įrašomi veislininkystės apskaitos dokumentuose ir naudojami išduodant kilmės pažymėjimus bei įrašant į kilmės knygas.

10. Nevertinami arkliai, turintys tokias ydas: kaupą, špatą, kurbą, švilpiančią pridusimą, pikti, nervingi, neprisileidžiantys mokymui, neturintys odos pigmento (albinosai), taip pat eržilai, kurių bent viena sėklidė nenusileidusi į mašnelę. Išimtis - labai gero darbingumo ir labai gero eksterjero arkliai turintys kurbą. Jie gali būti priskirti I klasei.

II. KILMĖS VERTINIMAS

11. Arklių kilmė vertinama pagal abiejų tėvų, įvertintų 3-3,5 arba 8 metų amžiaus balų vidurkį. (2 lentelė)

2 lentelė. Kilmės vertinimas balais

Abiejų tėvų vertinimo balų vidurkis	Palikuonių amžius			
	6 - 8 mėn.	1,5 - 2 metų	3 - 3,5 metų	8 metų ir vyresni
91 - 100	60	50	10	10
81 - 90	54	45	9	9
71 - 80	48	40	8	8
61 - 70	42	35	7	7
51 - 60	36	30	6	6
41 - 50	30	25	5	5
31 - 40	24	20	4	4
21 - 30	18	15	3	3
11 - 20	12	10	2	2
Iki 10	6	5	1	1

Pastaba. Jeigu tėvai vertinti anksčiau ne pagal šimtabalę sistemą, bet turėjo įvertinimo klasę, tai jie pervertinami pagal 1 lentelę.

12. Arkliai skirstomi į grynaveislius ir mišrūnus.

13. Prie grynaveislių priskiriami arkliai, kurių abu tėvai yra grynaveisliai arba turi ne daugiau kaip:

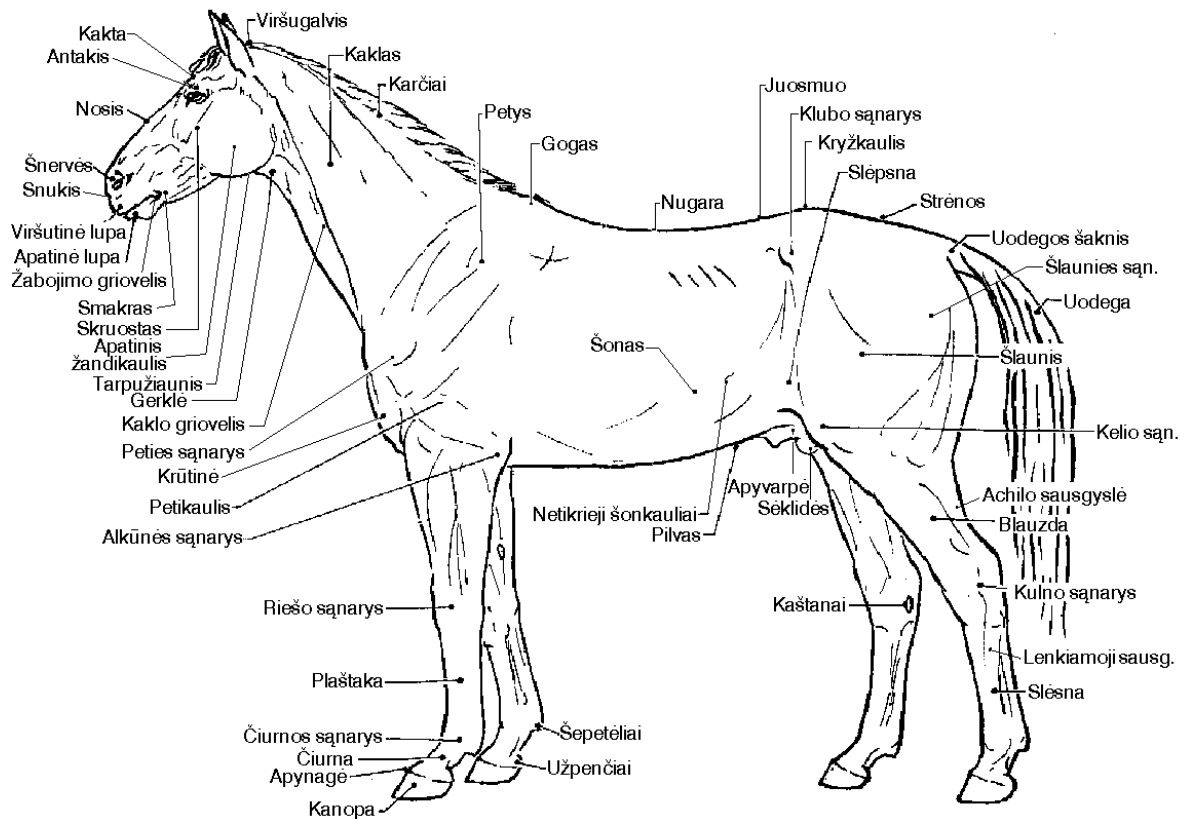
Lietuvos sunkieji	¼ švedų ardėnų arba ½ tarybinių sunkiųjų veislės arklių kraujo
Stambieji žemaitukai	¼ Šiaurės švedų, ristūnų, arabų, hanoverių ar Lietuvos sunkiųjų veislės arklių kraujo
Žemaitukai	¼ Estijos vietinės veislės arba stambiųjų žemaitukų veislės kraujo 1/8 arabų veislės arklių kraujo

su ryškiais tai veislei būdingais požymiais.

Grynaveislio arklio bent vienas iš tėvų turi būti įrašytas į arklių kilmės knygą.

14. Jeigu tėvai nebuvo vertinti arba vertinamieji arkliai neturi dokumentinių kilmės duomenų, jie gali būti vertinami pagal kraujo grupių testus, tipingumą veislei bei eksterjerą. Be dokumentų, kraujo grupių testų ir mažiau kaip 80 proc. tipingumo balų surinkę žirgai nepriskiriami veisliniams.

III. EKSTERJERO IR KONSTITUCIJOS VERTINIMAS

2 pav. Arkljo kūno dalys

15. Vertinant eksterjerą ir konstituciją, atskirai vertinama galva, kaklas, liemuo, gogas, mentė, krūtinė, strėnos, galūnės, muskulatūra, raiščiai, sausgyslės, lytinis dimorfizmas, bendras eksterjeras ir konstitucija.

16. Kiekvienas ekspertas, vertindamas 3,0 - 3,5 metų arklių eksterjerą, jį aprašo (savarankiškai) pildydamas veislinio arklio kortelę.

17. Vertinant eksterjerą, ypatingas dėmesys kreipiamas į tuos eksterjero trūkumus, kurie gali trukdyti arkliui judėti, sumažinti jo jėgą, greitį, išvermingumą, taip pat į tuos, kurie gali būti paveldimi. Veisliniams eržilams visuomet keliami griežtesni reikalavimai negu kumelėms.

18. Pagrindinės arklių ydos :

18.1. Kaupa - tai antkauliai apynagės sąnario srityje, dažniausiai atsirandantys ant priekinių galūnių. Kaulinės išaugos pažeidžia sąnarį, kartais sujungia jo paviršius, todėl sąnarys tampa nejudrus. Arkliui judant, kaupa sukelia skausmą ir verčia šlubuoti.

a)

b)

3 pav. Kaupa: a) priekinių kojų; b) apynagės sąnario kaulinės išaugos

18.2. Špatas - chroniškas kulno sąnario uždegimas ir antkauliai vidinėje sąnario pusėje. Koją, ant kurios yra špatas, arklys kelia trūkčiodamas ir daug aukščiau negu sveikąją.

a)

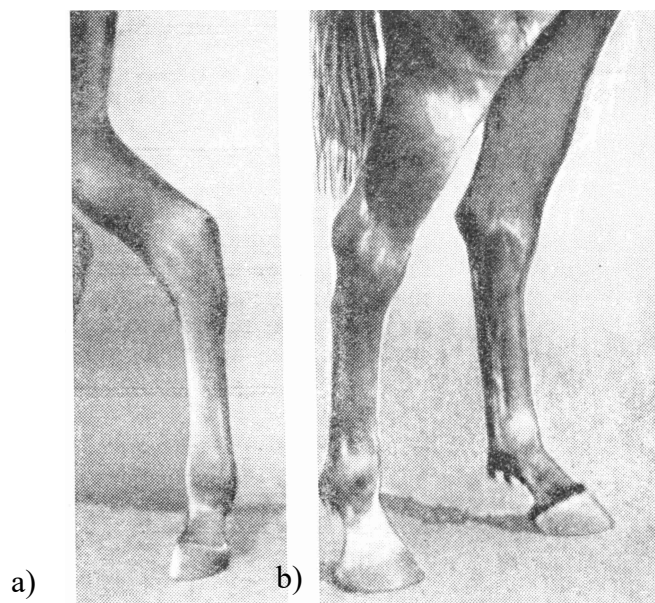

b)

4 pav. Špatas: a) suaugusio arklio; b) kulno sąnario kaulinės išaugos

18.3. Švilpiantis pridusimas - tai pasunkėjęs kvėpavimas, kai kaušinės kremzlės padėtis nenormali ir ji beveik pridengia kvėpavimo gerklę. Tokie arkliai stipriai kvėpuodami įtraukia orą su švilpesiu.

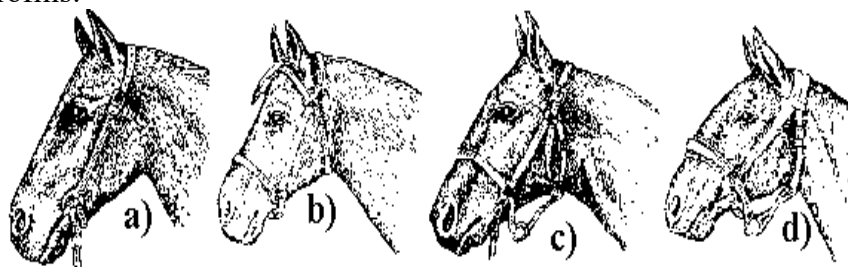
18.4. Kurba - sulenkiamosios sausgyslės sustorėjimas apatinėje kulno sąnario dalyje. Sveikas kulno sąnarys su slėсна sudaro tiesią liniją. Esant kurbai, kulno sąnario apačioje pastebimas iškilimas.

5 pav. Kurba: a) eržiliuko; b) suaugusio arklio

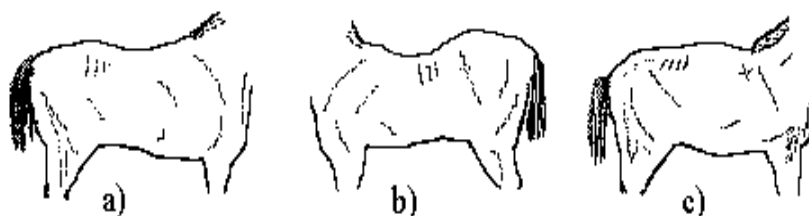
19. Pageidaujami ir nepageidaujami arklių eksterjero požymiai:

19.1. Galvos profilis:

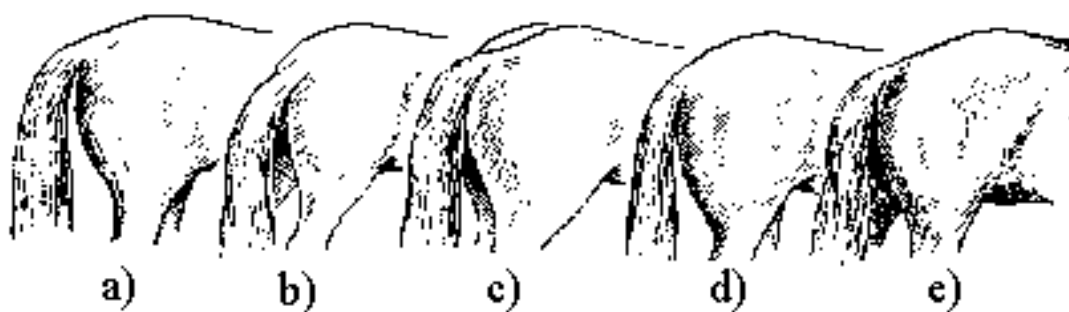
6 pav. a) tiesus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
 b) įlinkęs (galimas: žemaitukams);
 c) kumpanosis (galimas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams);
 d) kuprotas (nepageidaujamas);

19.2. Nugaros ir juosmens linija:

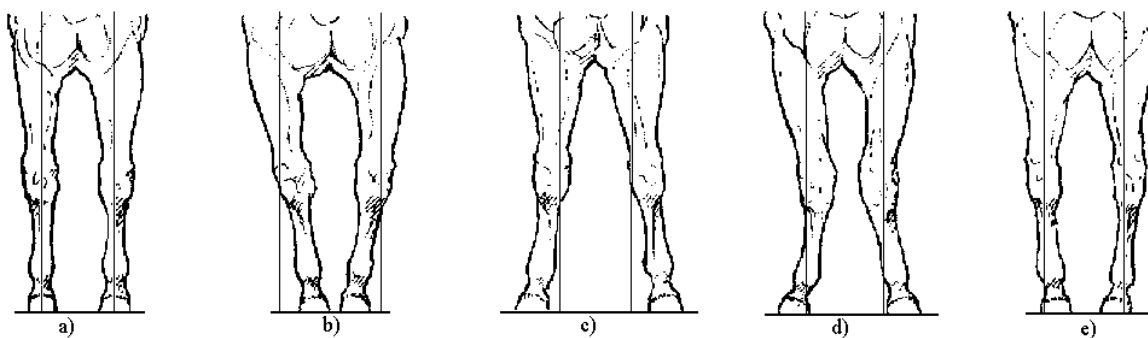
7 pav. a) tiesi (pageidaujama: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
 b) įlinkusi (galima: Lietuvos sunkiesiems);
 c) kuprota (nepageidaujama)

19.3. Strėnos:

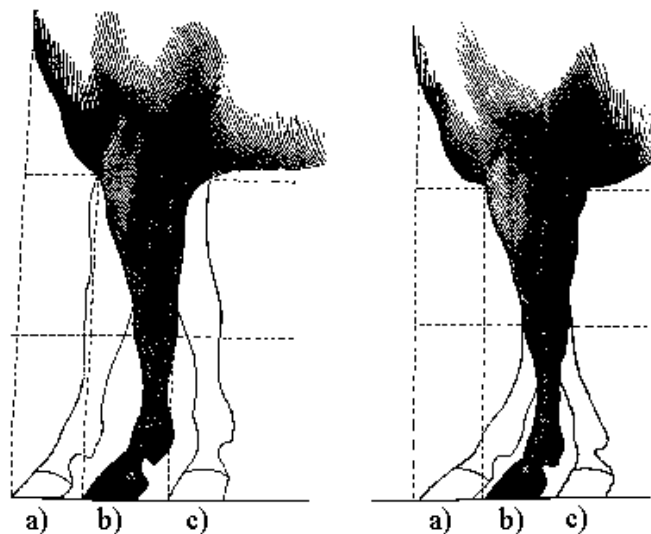
- 8 pav.** a) normalios (pageidaujamos: stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
 b) apvalios (pageidaujamos: stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
 c) skeltos (pageidaujamos: Lietuvos sunkiesiems,);
 d) nuleistos (nepageidaujamos);
 e) stogo formos (nepageidaujamos)

19.4. Priekinių galūnių pastatymas (žiūrint iš priekio):

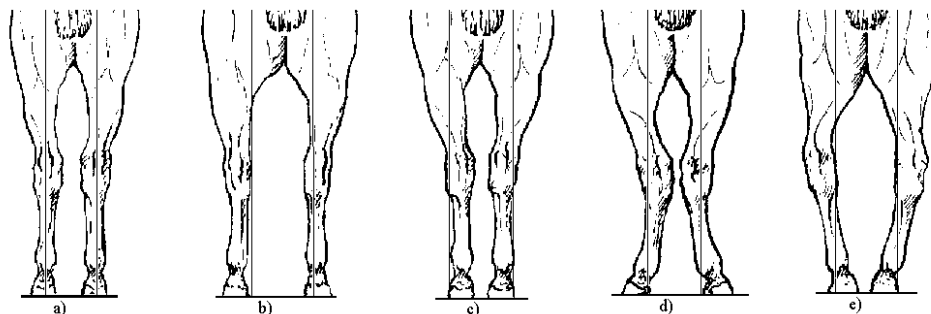
- 9 pav.** a) normalus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
 b) siauras (nepageidaujamas);
 c) platus (nepageidaujamas);
 d) klišas į išorę (nepageidaujamas);
 e) klišas į vidų (nepageidaujamas)

19.5. Priekinių galūnių pastatymas (žiūrint iš šono):

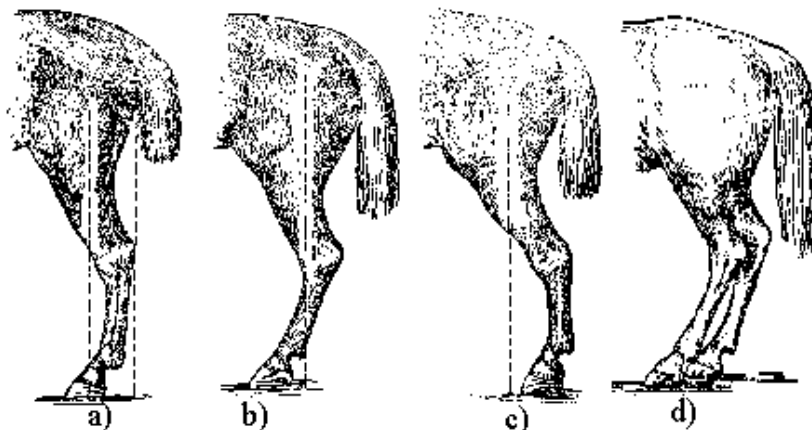
- 10 pav.** a) atkištas (nepageidaujamas);
b) normalus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
c) pakištas (nepageidaujamas);

19.6. užpakalinių galūnių pastatymas (žiūrint iš užpakalio):

- 11 pav.** a) normalus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
b) platus (nepageidaujamas);
c) siauras (nepageidaujamas);
d) X formos (nepageidaujamas);
e) O formos (nepageidaujamas)

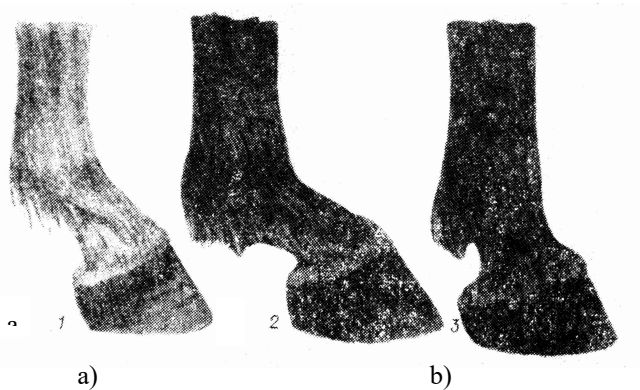
19.7. užpakalinių galūnių pastatymas (žiūrint iš šono):

12 pav. a) normalus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);

- b) kardiškas (nepageidaujamas);
- 1) atkištas (nepageidaujamas);
- 2) pakištas (nepageidaujamas)

19.8. čiurnų pastatymas:

13 pav. a) normalus (pageidaujamas: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);

- b) minkštas (nepageidaujamas);
- c) status (nepageidaujamas)

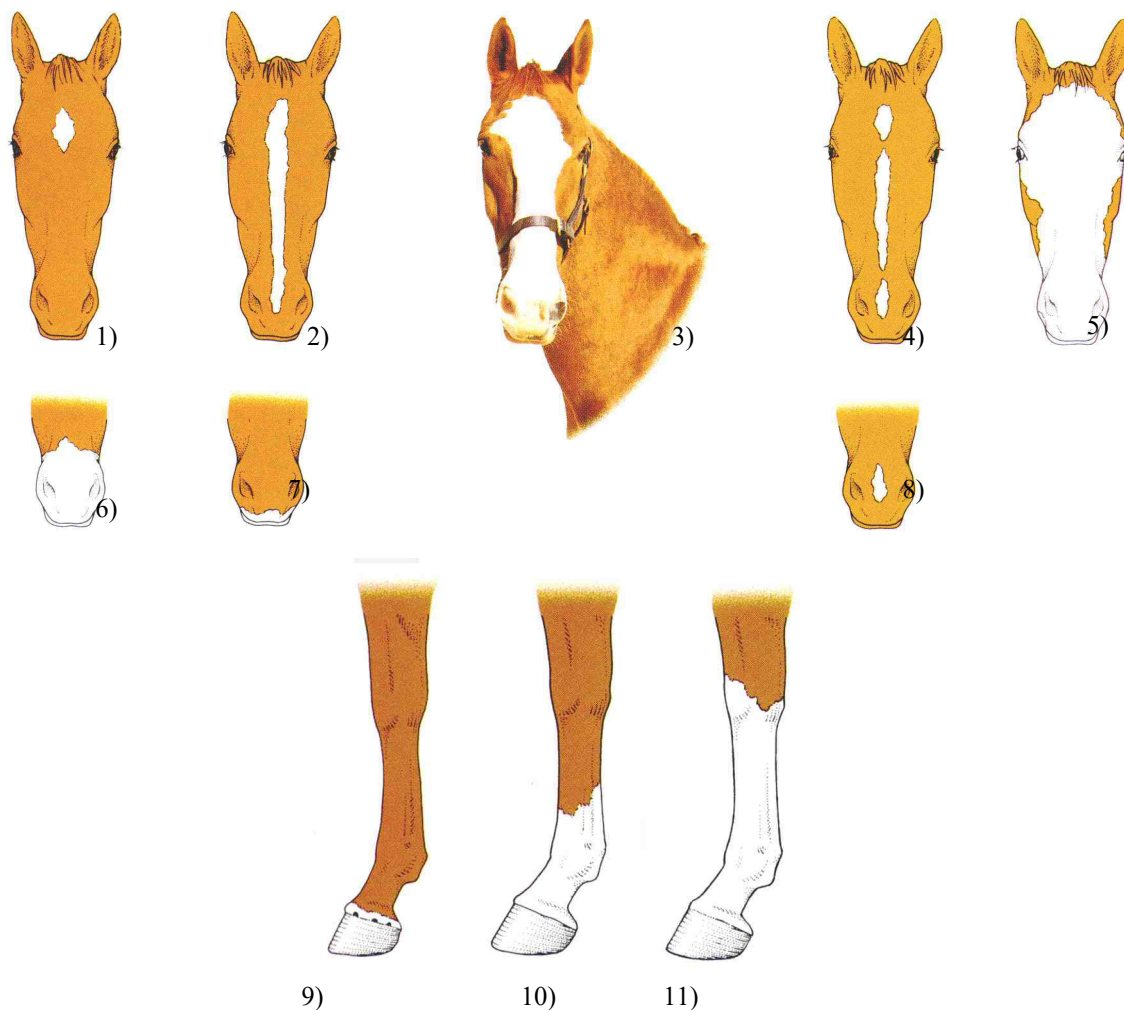
19.9. kanopos:

14 pav. a) normalios (pageidaujamos: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);

- b) plokščios (nepageidaujamos);
- c) stačios (nepageidaujamos)

19.10. Būdingos ir nebūdingos žymės

15 pav. Būdingos ir nebūdingos žymės

- 1 – žvaigždė (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
- 2 – brūkšnys (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams, žemaitukams);
- 3 – platus baltas laukas (būdinga: Lietuvos sunkiesiems);
- 4 – pertrauktas brūkšnys (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams);
- 5 – baltas veidas - nebūdinga;
- 6 – baltas snukis - nebūdinga;
- 7 – baltos lūpos - nebūdinga;
- 8 – baltas tarpšnervis - (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams);
- 9 – balta apynagė - (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams);
- 10 – balta čiurna – (būdinga: Lietuvos sunkiesiems, stambiesiems žemaitukams);
- 11 – balta koja - (būdinga: Lietuvos sunkiesiems);

19.11. Būdingos spalvos

Lietuvos sunkiesiems	sarta, tamsiai sarta, bėra, tamsiai bėra, širma, dereša
Stambiesiems žemaitukams	bėra, tamsiai bėra, pelėka, bulana su dryžiu per nugarą, juoda
Žemaitukams	bėra, tamsiai bėra, tamsiai sarta, juodbėra, juoda, bulana, pelėka, širma

20. Eksterjeras ir konstitucija vertinami pagal 3 lentelę.

3 lentelė. Eksterjero ir konstitucijos vertinimas

Vertinama	Maksimalus balų skaičius			
I požymių grupė				
	6-8 mėn.	1,5-2 metų	3-3,5 metų	8 m. ir vyr.
Galva, kaklas	3	4	2	2
Gogas, mentė	3	4	2	2
Nugara, juosmuo	3	4	2	2
Strėnos	3	4	2	2
Krūtinės ląsta	3	4	2	2
Iš viso I požymių grupėje	15	20	10	10
II požymių grupė				
Priekinės galūnės:	3	4	2	2
pastatymas				
sandaras	3	4	2	2
Užpakalinės galūnės:				
pastatymas	3	4	2	2
sandaras	3	4	2	2
kanopos	3	4	2	2
Iš viso II požymių grupėje	15	20	10	10
III požymių grupė.				
Konstitucija	2	2	2	2
Kūno sudėjimas	2	2	2	2
Muskulatūra	2	2	2	2
Sausgyslės ir raiščiai	2	2	2	2
Lytinis dimorfizmas	2	2	2	2
Iš viso III požymių grupėje	10	10	10	10
Bendras eksterjero ir konstitucijos įvertinimas	40	50	30	30

21. Vertinant eksterjerą ir konstituciją, už atskiras kūno dalis skiriama nevienodai balų. Vertinama pagal sistemą: labai gerai, gerai, patenkinamai ir blogai.

21.1. Požymiai, už kuriuos skiriama daugiausia 4 balai, vertinami taip: už labai gerai skiriama 4 balai, gerai – 2-3 balai, patenkinamai – 1 ir blogai – 0 balų.

21.2. Požymiai, už kuriuos skiriama daugiausia 3 balai, vertinami taip: įvertinus labai gerai, skiriama 3 balai, gerai – 2, patenkinamai – 1 ir blogai – 0 balų.

21.3. Požymiai už kuriuos skiriama daugiausia 2 balai, vertinami taip: įvertinus labai gerai, skiriama 2 balai, gerai – 1,5, patenkinamai – 1 ir blogai – 0 balų.

22. Bendras eksterjero ir konstitucijos balų skaičius yra visų trijų požymių grupių balų suma.

IV. TYPINGUMO VEISLEI VERTINIMAS

23. Vertinant tipingumą veislei, būtina atsižvelgti į veislės ypatumus ir jai keliamus reikalavimus.

24. Tipingumas vertinamas balais pagal atitikimą modelinį gyvulį.
4 lentelė. Tipingumo veislei vertinimas

Atitinka	3-3,5 metų amžiaus eržilams ir kumelėms	8 metų ir vyresnių eržilams ir kumelėms
Labai gerai	16- 20	9 - 10
Gerai	11 - 15	6 - 8
Patenkinamai	6 - 10	3 - 5
Nepatenkinamai	1 -5	0 - 2
Maksimalus balų skaičius	20	10

V. IŠSIVYSTYMO PAGAL KŪNO MATMATMENIS VERTINIMAS

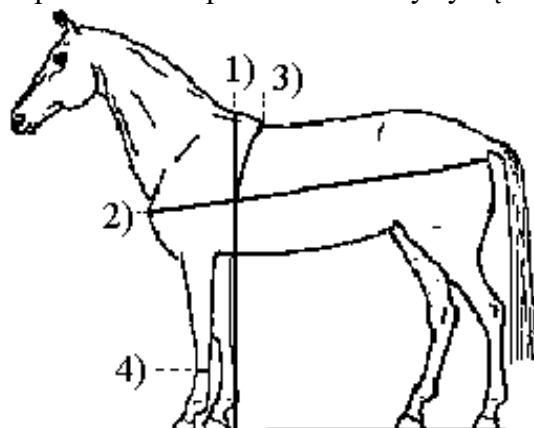
25. Vertinant arklį pagal kūno matmenis, atliekami 4 matavimai:

25.1. aukštis iki gogo cm - matuojamas lazda nuo žemės iki aukščiausio gogo taško, (laikant lazda statmenai);

25.2. įstrižas liemens ilgis cm - matuojamas lazda nuo peties-mentės sąnario viršūnės iki sėdynkaulio viršūnės.

25.3. krūtinės apimtis cm – matuojama matavimo juosta tuoj už menčių. Krūtinės apimtis parodo krūtinės ląstos išsivystymą, šonkaulių gaubtumą bei arklio korpuso masyvumą;

25.4. plaštakos apimtis cm - matuojama juosta ploniausioje riešo sąnario vietoje. Iš plaštakos apimties sprendžiama apie skeleto išsivystymą.

15 pav. Selekcijoje būtini arklio kūno matai

(1 - aukštis iki gogo; 2 - įstrižas liemens ilgis; 3 - krūtinės apimtis; 4 - plaštakos apimtis)
5 lentelė. Kūno matmenų vertinimas (cm)

Eržilų				Kumelių				Balai
Aukštis iki gogo	Liemens ilgis	Krūtinės apimtis	Plaštakos apimtis	Aukštis iki gogo	Liemens ilgis	Krūtinės apimtis	Plaštakos apimtis	
Lietuvos sunkieji								
167-169	171-173	213-215	26,0-26,5	163-165	168-170	205-207	24,0-24,5	8-9
164-166	169-170	210-212	25,0-25,5	160-162	165-167	202-204	23,0-23,5	10
161-163	166-168	207-209	24,0-24,5	157-159	162-164	201-203	22,0-22,5	8-9
158-160	163-165	204-206	23,0-23,5	154-156	159-161	197-199	21,0-21,5	6-7
155-157	160-162	201-203	22,0-22,5	151-153	156-158	194-196	20,0-20,5	4-5
Stambieji žemaitukai								
145-147	151-153	178-181	18,5-19	142-144	150-152	177-179	18	6-7
148-150	154-156	182-184	19,5-20	145-147	153-155	180-183	18,5 - 19	8-10
151-153	157-159	185-187	20,5-21	148-150	156-158	184-186	19,5-20	10
154-156	160-162	188-190	21,5-22	151-153	161-159	187-190	20,5-21	8-10
157-159	163-165	191-194	22,5-23	154-156	162-164	191-195	21,5-22	6-7
Žemaitukai								
142 ir <	149 ir <	178 ir <	19,5	140 ir <	148 ir <	175 ir <	19,0	5 - 7
139-141	146-148	175-177	19,0	137-139	145-147	172-174	18,5	8 -10
136-138	143-145	172-174	18,5	134-136	142-144	169-171	18,0	10
133-135	140-142	169-171	18,0	131-133	139-141	166-168	17,5	8-10
130-132	137-139	166-168	17,5	128-130	136-138	163-165	17	5-7

Pastaba. Jeigu arklys pagal kilmę, tipingumą ir eksterjerą atitinka elito ir pirmąją klasę, tai aukščio iki gogo trūkumas arba viršijimas goge 2 cm įvertinimo nemažina. Vertinant 3-3,5 metų amžiaus arklius, galima daryti nuolaidas dėl krūtinės apimties, nes tokio amžiaus arklių ji dar didėja, be to, keičiasi priklausomai nuo ėjimo.

VI. CHARAKTERIO VERTINIMAS

26. Charakterį lemia įgimtos savybės, nervų sistemos dirglumo laipsnis bei arklio treniravimas. Arklių temperamentas vertinamas pagal 6 lentelę.

6 lentelė. **Temperamento vertinimas**

Teigiamos savybės	Neigiamos savybės
1. Taikus	1. Piktas
2. Jaukus, prierašus	2. Bailus, nepasitikintis
3. Energingas	3. Nervingas, impulsyvus
4. Kantrus	4. Nekantrus
5. Lengvai valdomas	5. Sunkiai valdomas

Jeigu arklys turi visas lentelėje išvardytas teigiamas savybes, ekspertų komisija jam skiria maksimalų balą - 10. Jeigu arklys neparuoštas, nervingas, sunkiai valdomas arba iš prigimties piktas, jis veislei nepaliekamas. Jeigu yra nežymių arklio paruošimo arba temperamento trūkumų, komisija sprendžia dėl maksimalaus balo sumažinimo.

VII. JUDESIŲ VERTINIMAS

27. Vertinant 3-3,5 metų amžiaus eržilus ir kumeles, labai svarbūs yra įgimti arklio aliūrai (žinginė ir risčia), kuomet arkliai juda be specialaus paruošimo:

27.1. arklio judesiai vertinami stebint arklį iš priekio, užpakalio ir šono;

27.2. žinginė ir risčia vertinami arkliniui arklį vedžiojant su trumpu pavardžiu arba laikant pririštą prie kordo;

27.3. vertinant arklio žinginės ir risčios aliūrus, stebimas žingsnio ilgumas, platumas, aukštis, dažnis, vienodumas.

27.4. arklio aliūrai vertinami atskirai 10 balų sistema (7 lentelė).

7 lentelė. **Aliūrų vertinimas**

Žinginės	Risčios
<i>Ilgis</i> - ilgas, vidutinis, trumpas. <i>Plotis</i> - platus, vidutinis, siauras. <i>Aukštis</i> - aukštas, vidutinis, žemas. <i>Dažnis</i> - greitas, vidutinis, retas. <i>Judesiai</i> - laisvi - , suvaržyti, energingi - mieguisti, taisyklingi - netaisyklingi.	<i>Ilgis</i> - ilga, vidutinė, trumpa. <i>Plotis</i> - plati, vidutinė, siaura. <i>Aukštis</i> - aukšta, vidutinė, žema. <i>Dažnis</i> - greita, vidutinė, reta. <i>Judesiai</i> - laisvi - suvaržyti, energingi - mieguisti, taisyklingi - netaisyklingi.
Balai: 10	Balai: 10
Bendras vertinimas (max. 20 balų):	

28. Taisyklingu laikomas toks arklio judėjimas, kai galūnės juda vienoje plokštumoje, nemetamos į šalis; visi judesiai laisvi, tikslūs, lengvi. Žiūrint iš šono, arklys turi eiti vienodu, ilgu žingsniu ir, statydamas koją ant žemės, remtis visu padu. Judėjimo trūkumų dažniausiai turi netaisyklingo eksterjero arkliai, ypač tie, kurių netaisyklinga stovėseną

VIII. VERTINIMAS PAGAL PALIKUONIŲ KOKYBĘ

29. Vertinant eržilus ir kumeles pagal palikuonių kokybę, įskaitomi visi palikuonys, užauginti normaliomis sąlygomis. Prieauglio kokybė nustatoma sulaukus 3-3,5 m. amžiaus.

30. Veisliniai eržilai ir kumelės pagal palikuonių kokybę vertinami pagal 8 lentelę.

8 lentelė. **Vertinimas pagal palikuonių kokybę**

3-3,5 metų amžiaus palikuonių vertinimo balų vidurkis	Balai už palikuonis
91 - 100	30
81 - 90	27
71 - 80	24
61 - 70	21
51 - 60	18
41 - 50	15
31 - 40	12
21 - 30	9
11 - 20	6
Iki 10	3

31. Eržilai ir kumelės, pagal palikuonių kokybę įvertinti mažiau nei 60 balų, veislei nepaliekami.

IX. VERTINIMAS PAGAL DARBINGUMĄ

32. Eržilų darbingumas vertinamas ne jaunesnių kaip 3 metų.

33. Lietuvos sunkiųjų bei stambiųjų žemaitukų vertinama:

33.1. Važiavimas:

33.1.1. žingsniu, pakinkius eržilą su pavalkais į VNIK-2 vežimą be papildomo svorio. Vertinimas sugaištas laikas įveikiant 1000 m distanciją lygiu, lengvu grunto keliu.

Už kiekvienas 5 pavėluotas sek. Skiriamas 1 baudos balas, kuris minusuojamas iš vidutinės balų sumos. Už kiekvienas 5 sek. (pagerinus laiką) skiriamas 1 papildomas balas.

Maksimalus įvertinimas – 20 balų.

33.1.2. risčia, pakinkius eržilą su pavalkais į VNIK-2 vežimą be papildomo svorio. Vertinimas sugaištas laikas įveikiant 1000 m distanciją lygiu, lengvu grunto keliu.

Už kiekvienas 5 pavėluotas sek. skiriamas 1 baudos balas, kuris minusuojamas iš vidutinės balų sumos. Už kiekvienas 5 sek. (pagerinus laiką) skiriamas 1 papildomas balas.

Maksimalus įvertinimas – 20 balų.

33.2. Važiavimas su kroviniu.

Žingsniu, pakinkius eržilą su pavalkais į VNIK-2 vežimą, į kurią pridedama papildomo svorio. Vertinami: elgsena, valdymas, noras dirbti (paklusnumas) bei sugaištas laikas įveikiant 500 m distanciją lygiu, lengvu grunto keliu. Vidutinis šios trasos laikas yra 5 min. Už kiekvienas viršytas 5 sek. atimami 2 balai. Už kiekvienas 5 sek. (pagerinus laiką) skiriami 2 papildomi balai.

Maksimalus įvertinimas – 60 balų.

34. Senojo tipo žemaitukų vertinama:

34.1. Lygiosios lenktynės.

Lygiųjų lenktynių laikas, įveikiant zovada 1000 m. distanciją. Hipodromas turi turėti licenciją.

34.2. Konkūrai.

Sugaištas laikas ir numestų kliūčių skaičius. Kliūčių skaičius 6, jų aukštis 60-80 cm. Kliūčių sistema žirgai turi įveikti be baudos taškų.

34.3. Figūrinis važiavimas.

Vertinamas sugaištas laikas ir klaidų skaičius įveikiant maršrutą pakinkius arklį į specialų vežimėlį (vežimėlio tinkamumą nustato vertinimo komisija).

9 lentelė. Darbingumo įvertinimas

Bandymų rūšys	Distancija	Reikalavimai (vidutiniai)		Įvertinimas balais (didžiausias)
		Laikas (min., s.)	Balai	
Lietuvos sunkiujų				
Risčia	1000 m.	3:05,00	10	20
Žinginė	1000 m.	9:15,00	10	20
Važiavimas žingsniu su papildomu 500 % eržilo svorio kroviniu.	500 m.	4:15,00	30	60
Iš viso:			50	100
Stambiujų žemaitukų				
Risčia	1000 m.	3:10,00	10	20
Žinginė	1000 m.	9:15,00	10	20
Važiavimas žingsniu su papildomu 300 % eržilo svorio kroviniu.	500 m.	4:30,00	30	60
Iš viso:			50	100
Senojo tipo žemaitukų				

Lygiosios lenktynės	1000 m.	3:00,00	10	20
Konkūrai	6 kliūtis		20	40
Figūrinis važiavimas	maršrutas		20	40
Iš viso:			50	100

Visų atliktų bandymų balai sumuojami ir nustatoma klasė:

Elito klasė - 100-50 balai;

I klasė - 49-35 balai;

35. Eržilai gauna aukščiausią įvertinimą, t.y. priskiriami aukščiausiai klasei tuomet, kai jie paskutinėje amžiaus grupėje pagal pagrindinius požymius priskiriami elito klasei bei pagal darbingumą taip pat surenka elito klasei reikiamą balų skaičių.

36. Bandymus vertina ir daro išvadas speciali komisija. Darbingumo vertinimas atliekamas vieną kartą. Dėl svarbių priežasčių galimas pakartotinis vertinimas.

37. Eržilai darbingumo vertinimui pradedami ruošti nuo 2,5 metų, o vertinami 3-3,5 m. ir vyresni arkliai. Norint tinkamai tai atlikti, taikomas kompleksinis darbingumo vertinimas, kuris susideda iš važiavimo vežimu risčia, žingine ir su kroviniu, nustatant laiką.

38. Visiems bandomiems arkliams turi būti sudaromos vienodos bandymų sąlygos.

Arklių žymių sutrumpinimai

L.	-	Laukas
Pl. l.	-	Plačiai laukas
Pertr l.	-	Pertrauktai laukas
S. l.	-	Siaurai laukas
Br.	-	Brūkšnys
Žv.	-	Žvaigždė
Plg. žv.	-	Pailga žvaigždė
Žv. br.	-	Žvaigždė brūkšnys
Žil.	-	Žilutė
Šv.	-	Šviesiai
Tarpšn.	-	Tarpšnervė
Plg. Tarpšn.	-	Pailga tarpšnervė
Pr. k. b.	-	Priekinės kojos baltos
Pr. k. k. b.	-	Priekinė kairė koja balta
Pr. d. k. b.	-	Priekinė dešinė koja balta
Užp. k. b.	-	Užpakalinės kojos baltos
Užp. k. k. b.	-	Užpakalinė kairė koja balta
Užp. d. k. b.	-	Užpakalinė dešinė koja balta
Pr. ir užp. k. b.	-	Priekinės ir užpakalinės kojos baltos
Apyn. b.	-	Apynagės baltos
Prk.k. apyn. b.	-	Priekinės kairės kojos apynagė balta
Pr. d.k. apyn. b.	-	Priekinės dešinės kojos apynagė balta
Užp. k.k. apyn. b.	-	Užpakalinės kairės kojos apynagė balta
Užp. d.k. apyn. b.	-	Užpakalinės dešinės kojos apynagė balta
Kanop. r.b.	-	Kanopos ragas baltas
Rieš. b.	-	Riešas baltas
Pr. k. čiurn. b.	-	Priekinių kojų čiurnos baltos
Pr. K.k. čiurn. b.	-	Priekinės kairės kojos čiurna balta-
Pr. d. čiurn. b.	-	Priekinės dešinės kojos čiurna balta
Užp. k. čiurn. b.	-	Užpakalinių kojų čiurnos baltos
Užp. k k. čiurn. b.	-	Užpakalinės kairės kojos čiurna balta
Užp. d. k. čiurn. b.	-	Užpakalinės dešinės kojos čiurna balta
Pr. ir užp. k čiurn. b.	-	Priekinių ir užpakalinių kojų čiurnos baltos

ARKLIŲ SPALVŲ KLASIFIKATORIUS

01	-	Sartas (sarta)
02	-	Tamsiai sertas (tamsiai. sarta)
03	-	Šviesiai Sartas (šv. sarta)
04	-	Bėras (bėra)
05	-	Tamsiai bėras (tamsiai bėra)
06	-	Šviesiai bėras (šviesiai bėra)
07	-	Bėras su dryžiais (bėra su dryžiais)
08	-	Juodbėras (juodbėra)
09	-	Juodas (juoda)
10	-	Derešas (dereša)
11	-	Širmas (širma)
12	-	Tamsiai širmas (tamsiai širma)
13	-	Šviesiai širmas (šviesiai širma)
14	-	Gelsvas (gelsva)
15	-	Tamsiai gelsvas (tamsiai gelsva)
16	-	Gelsvas su dryžiais (gelsva su dryžiais)
17	-	Pelekas (peleka)
18	-	Pelekas su dryžiais (peleka su dryžiais)
19	-	Kaštanai (kaštana)
20	-	Bulanai (bulana)
21	-	Tamsiai bulanai (tamsiai bulana)
22	-	Šviesiai bulanai (šviesiai bulana)
23	-	Sartai derešas (sartai dereša)
24	-	Baltas (balta)
25	-	Šviesiai juodbėras (šviesiai juodbėra)
26	-	Tamsiai juodbėras (tamsiai juodbėra)
27	-	Raudas (rauda)
28	-	Tamsiai raudas (tamsiai rauda)
29	-	Šviesiai raudas (šviesiai rauda)
30	-	Keršas (kerša)
31	-	Derešai-bėras (derešai-bėra)
32	-	Dulsvai-bėras (dulsvai-bėra)
33	-	Dulsvai-juodas (dulsvai-juoda)
34	-	Auksiškai-sertas (auksiškai-sarta)
35	-	Auksiškai-bėras (auksiškai-bėra)